

Pla Director de Cooperació al Desenvolupament, Solidaritat i Pau de l'Ajuntament de Barcelona 2013-2016

**Ajuntament
de Barcelona**

Índex

Introducció.....	5
Consolidació d'una política pública amb dues dècades de trajectòria.....	7
L'acció global de Barcelona	9
Cooperació amb valor afegit.....	13
La necessitat d'un enfocament estratègic	17
A. Prioritats transversals	17
B. Prioritats sectorials	18
C. Prioritats geogràfiques.....	22
Aliances, modalitats i instruments per desplegar la política	25
A. Aliances per a l'acció	25
B. Modalitats i instruments de cooperació.....	27
C. Instruments de planificació, seguiment i avaluació.....	28
D. Instruments de participació, coordinació i consulta.....	29
Capacitats i pressupost	31

Acrònims:

AOD: Ajut Oficial al Desenvolupament

DESC: Drets Econòmics, Socials i Culturals

IDH: Índex de Desenvolupament Humà

LGTB: Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals

OCDE: Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni

OMS: Organització Mundial per a la Salut

ONG: Organització No Governamental

PIB: Producte Interior Brut

PNUD: Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament

UE: Unió Europea

UN-HABITAT: Programa de les Nacions Unides per als Assentaments Humans

UNICEF: Fons de les Nacions Unides per a la Infància

UNRWA: Agència de Nacions Unides per als Refugiats de Palestina al Pròxim Orient

UpM: Unió pel Mediterrani

Introducció

1. Aquest és el tercer Pla director de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona (en endavant, Pla director). El primer cicle de planificació estratègica s'inicia amb el Pla director 2006-2008, que fixa les bases d'un model de cooperació alineat amb la doctrina i els compromisos internacionals però, alhora, amb voluntat de reivindicar la contribució particular i les especificitats d'una cooperació com la de l'Ajuntament. El Pla director següent, que comprèn el mandat 2009-2012, dóna continuïtat als objectius establerts pel primer Pla i aprofundeix en els esforços de concentració sectorial i geogràfica amb l'ànim de millorar l'impacte de la cooperació de l'Ajuntament. El Pla director 2013-2016 assumeix el repte de consolidar aquesta política pública en un context marcat per la incertesa i la davallada de recursos públics. Per aquest motiu, el Pla intensifica els esforços per dotar aquesta política pública dels estàndards de qualitat que permetin situar-la com un referent internacional en l'àmbit de la cooperació municipalista al desenvolupament, la pau i els drets humans.

5

2. El Pla director 2013-2016 parteix de la premissa que la millor manera de contribuir a l'eficàcia del desenvolupament és mitjançant la identificació del valor afegit de la cooperació de l'Ajuntament. En altres termes, per la via de contribuir, des de l'avantatge comparatiu, a un model de cooperació propi en relació amb la resta d'actors locals, nacionals i internacionals que participen de l'agenda de desenvolupament. Així, el requeriment de les darreres reflexions globals plantegen avançar cap a polítiques públiques de cooperació al desenvolupament orientades a resultats i, en conseqüència, més ben dotades per al seguiment, l'avaluació, la transparència i la rendició de comptes, s'ha de fer des de la lectura de la contribució específica i el valor afegit. Aquest enfocament és el que orienta la identificació de prioritats, compromisos i fites a assolir i que esdevenen el full de ruta de l'Ajuntament en matèria de cooperació al desenvolupament, la pau i els drets humans per als propers quatre anys.

3. L'elaboració d'aquest Pla ha comprès tres fases d'elaboració. En la primera fase, la Direcció de Relacions Internacionals i de Cooperació va encarregar a una comissió de persones expertes el suport per elaborar un esborrany de Pla director. En la segona fase, aquest esborrany de Pla director es va sotmetre a participació i debat amb les ONG pel desenvolupament, la pau i els drets humans i altres actors implicats en el desenvolupament de les ciutats i els països socis. La tercera fase va consistir en la negociació del Pla director amb els grups polítics municipals amb representació a l'Ajuntament. Finalment, el Pla s'ha aprovat per unanimitat en la sessió plenària extraordinària del Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament del 10 de gener de 2013 i al Plenari del Consell Municipal de l'1 de febrer de 2013.

Consolidació d'una política pública amb dues dècades de trajectòria

4. L'actual crisi econòmica i financera imposa reptes molt importants a la ciutadania barcelonina i catalana per complir el compromís fixat per la Llei 26/2001, de 31 de desembre, de cooperació al desenvolupament, aprovada unànimement pel Parlament de Catalunya, de contribuir a l'assoliment d'un ordre internacional més just i solidari. Així mateix, les fites marcades per al 2015 per la comunitat internacional a començaments d'aquest segle, articulades entorn dels ODM, han quedat fortament compromeses tant pels efectes directes de la crisi sobre les economies i els col·lectius més vulnerables com pels efectes indirectes de la reducció dels fluxos d'AOD. En aquest context, la reflexió sobre l'impacte de la cooperació al desenvolupament, la pau i els drets humans i els resultats d'aquestes polítiques ha adquirit una rellevància especial.

7

5. Malgrat aquest teló de fons, l'Ajuntament de Barcelona reafirma el seu compromís amb el que preveu la Llei catalana de cooperació al desenvolupament, i assumeix el desafiament de situar l'acció de l'Ajuntament en aquest àmbit com a referent internacional en la millora de l'eficàcia de l'ajuda al desenvolupament i amb la construcció d'un model de governança global més democràtic i equitatiu.

6. El Pla director 2013-2016 parteix de l'experiència acumulada durant quasi dues dècades en què l'acció de l'Ajuntament en matèria de cooperació al desenvolupament i la solidaritat internacional, la pau i els drets humans ha adquirit la naturalesa de política pública. L'Ajuntament va iniciar la seva trajectòria en aquest àmbit a principi de la dècada dels noranta, moment en què la ciutat en el seu conjunt, en plena efervescència de les olimpíades, es va solidaritzar amb la ciutat de Sarajevo, que vivia la cruesa del setge enmig de la guerra dels Balcans. Aquesta expressió de mobilització ciutadana de principi dels anys noranta va tenir continuïtat poc després, el 1994, quan les organitzacions que treballaven en el sector de la solidaritat van impulsar la campanya que reclamava que es dediqués el 0,7% del PIB a l'AOD. En sintonia amb aquest sentir de la ciutadania, un decret d'alcaldia establia, el mateix any, que es destinés un 0,7% de la despesa corrent a la cooperació internacional i a l'ajut humanitari. Aquest fet va marcar l'inici del programa Barcelona solidària.

7. Des d'aleshores la cooperació que ha impulsat el consistori barceloní parteix d'aquest doble compromís, institucional i cívic, amb la solidaritat i el desenvolupament. Un compromís institucional per mitjà de les accions que s'impulsen directament des de l'Ajuntament, i una expressió cívica mitjançant les accions que impulsa la societat civil de la ciutat. Un reflex del protagonisme important de la ciutadania i el teixit associatiu de la ciutat en aquesta política és la creació, l'any 1998, del Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament, un instrument de participació de la ciutadania de Barcelona en aquesta política pública, que ha estat en evolució permanent des que es va crear.

8. Al llarg d'aquest recorregut de gairebé dues dècades, la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament ha passat de ser un programa aïllat de subvencions a entitats, a disposar de l'estructura orgànica, les eines i els recursos propis i característics d'una política pública. També s'ha pres consciència de la necessitat de garantir la coherència entre la política de cooperació al desenvolupament i la resta de polítiques públiques de l'Ajuntament de Barcelona que tenen o podrien tenir un impacte sobre les condicions de vida, les oportunitats i el benestar de les ciutats i països socis. El Pla director 2013-2016 esdevé el tercer exercici de planificació estratègica amb l'objectiu d'institucionalitzar i consolidar aquesta evolució.

L'acció global de Barcelona

9. La ciutat de Barcelona vol seguir contribuint als processos de desenvolupament mitjançant la cooperació internacional. Des de la seva condició de capital de Catalunya, pretén fer una aportació única i específica que contribueixi, alhora, a la projecció internacional de Barcelona i de Catalunya en la dimensió solidària a escala global.

10. La convergència de fenòmens, com ara la globalització i la descentralització política, contribueixen a dibuixar un nou escenari per a les relacions internacionals i la cooperació al desenvolupament atès que els governs locals i les ciutats –també les autoritats regionals– adquireixen un paper central. En un context d'interdependències creixents, l'agenda del desenvolupament es caracteritza cada vegada més per desafiaments globals que requereixen una acció col·lectiva, coordinada i eficaç per proveir béns públics globals. La pobresa, les diferents manifestacions de la desigualtat, els governs no democràtics, les amenaces a la preservació de la pau i la seguretat, la inestabilitat financera, els desplaçaments forçats de persones, el deteriorament del medi ambient, la inequitat de gènere, les crisis humanitàries recurrents o l'extensió de malalties infeccioses i de les malalties no infeccioses (primera causa de morbiditat mundial) com a conseqüència de la transició epidemiològica, esdevenen problemes que, per la naturalesa transnacional i per l'impacte que tenen en el territori, els estats ja no poden resoldre en solitari o de manera unilateral.

11. Aquests desafiaments globals han anat acompanyats de processos d'urbanització durant les darreres dècades arreu del planeta, fet que ha agreujat la duresa de les realitats abans referides en els hàbitats urbans. L'exclusió social, la degradació ambiental, els conflictes interculturals, la desprotecció de la infància, l'increment de l'atur, les restriccions als drets a l'educació i a la salut, la violència i la inseguretat ciutadana són reptes que urgeixen una resposta del poder públic local, això és, del nivell de govern més proper a la ciutadania. En aquest context, l'àmbit local i l'àmbit global han deixat de ser compartiments estancs.

12. En conseqüència, el paper de les ciutats és doblement estratègic. Per una banda, perquè les ciutats esdevenen un dels proveïdors de béns i serveis públics principals i, per tant, són actors de desenvolupament de primer ordre. De l'altra, perquè la normalització de la seva participació en els espais i fòrums internacionals de desenvolupament permet avançar cap a un model de governança democràtica de la globalització. És a dir, precisament, el que propugna el paradigma del nou multilateralisme quan reivindica la configuració d'un model més democràtic i plural, que incorpori, més enllà dels estats, tots els actors de desenvolupament. El nou multilateralisme entronca amb la idea de construir un model de governança democràtica de la globalització que estableixi un marc institucional capaç d'afrontar els desafiaments múltiples de desenvolupament actuals i promoure eficaçment el desenvolupament humà sostenible.

13. Pensar la contribució de la ciutat des d'aquesta perspectiva permet posar en sintonia dues estratègies d'acció política no sempre coincidents: la de les relacions internacionals i la de la cooperació al desenvolupament. Aquest Pla director, però, constitueix una oportunitat en aquest sentit, més encara si es té en compte que l'arquitectura institucional sobre la qual es desplega afavoreix una estratègia coherent en els dos àmbits. Barcelona, des de la seva capitalitat de Catalunya i de la Mediterrània, i com a ciutat global i compromesa internacionalment, adopta un paper actiu en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament que va més enllà del model d'administració financadora d'iniciatives procedents d'altres agents.

14. Aquest paper actiu, que es concreta en l'establiment de relacions d'intercanvi i cooperació tècnica amb les ciutats sòcies del Sud, en el foment i la participació activa en xarxes internacionals (com ara Ciutats i Governos Locals Units, Medcités o Ciutats Educadores, totes amb seu a Barcelona), o en la tasca d'incidència en l'agenda internacional de l'ajut, no es pot destriar de l'estratègia de relacions internacionals de la ciutat. Aquest enfocament enllaça amb la voluntat de Barcelona d'esdevenir un actor polític internacional, coresponsable dels fenòmens que caracteritzen el context de globalització actual, i, alhora, recull la històrica vocació internacionalista de la societat catalana i barcelonina, que té un reflex evident en la gran presència del govern, la ciutat i el conjunt d'actors que en formen part, en xarxes internacionals.

15. A més, el model de relació que s'estableix en la cooperació entre ciutats permet transitar d'un paradigma de relació vertical entre donant i receptor cap a un paradigma de relació horitzontal basat en una perspectiva d'intercanvi i de construcció de relacions de reciprocitat. Aquest és el trànsit necessari que es deriva de l'agenda internacional de l'eficàcia de l'ajut i, més recentment, de l'eficàcia del desenvolupament. En coherència amb aquesta agenda, la cooperació de l'Ajuntament de Barcelona es fonamenta en una relació d'associació entre iguals, caracteritzada pel treball horitzontal entre ciutats sòcies, que comparteixen experiències i les posen al servei de la ciutadania. Per fer-ho, aquest model aposta per enfortir capacitats públiques i, per extensió, per garantir l'exercici efectiu dels drets humans, especialment dels infants i altres col·lectius vulnerables.

16. Cal entendre la cooperació entre ciutats en l'accepció més integral, i no la referida únicament a la cooperació entre governs de les ciutats. D'acord amb l'evolució recent de la teoria de la gestió pública, els models de govern que necessiten les societats actuals es caracteritzen per formes de governança democràtica que requereixen la concertació entre actors publicoprivats per donar respostes eficients als reptes del desenvolupament i a la generació de benestar. En línia amb el principi d'apropiació democràtica, el model de cooperació a promoure és el que sigui capaç de mobilitzar el conjunt d'actius de la ciutat i posar-los en relació amb els homòlegs de la ciutat sòcia. D'aquí que la concertació amb la societat civil, el teixit empresarial, les universitats, els col·legis professionals, els sindicats, etcètera, esdevingui un requisit indispensable.

17. Aquest nou escenari també suposa una evolució de l'agenda de la cooperació al desenvolupament. Una agenda que en l'actualitat no només es preocupa per la gestió i l'impacte de les polítiques vinculades estrictament a l'AOD, sinó que, a partir d'un plantejament més integral, també té present el conjunt de polítiques, instruments, fluxos i intercanvis que impacten en els processos de desenvolupament. El document subscrit al darrer Fòrum d'Alt Nivell del Comitè d'Ajut al Desenvolupament de l'OCDE, celebrat a Busan (Corea del Sud), certifica oficialment aquesta transició de l'agenda de l'eficàcia de l'ajut cap a una agenda d'eficàcia del desenvolupament. Aquest fet obre el radi d'acció de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament en diversos sentits: perquè s'interessa pels efectes d'altres polítiques i accions municipals sobre el desenvolupament; perquè explora les complementaritats amb les actuacions i els fluxos privats, i perquè reconeix el paper que tenen els diversos agents de la ciutat en la promoció dels processos de desenvolupament.

18. La incorporació i participació efectiva de nous agents en aquesta política pública és, doncs, un repte de primer ordre per a l'Ajuntament de Barcelona. En aquest sentit, es prestarà una atenció especial a integrar el món empresarial en les polítiques de cooperació. Des de l'Ajuntament es treballarà perquè l'empresa, encara que no sigui receptora d'AOD, pugui aportar la seva expertesa i coneixement i pugui contribuir als processos de desen-

volupament de les ciutats i els països socis. En qualsevol cas, es constituirà un espai de concertació en el marc de la Comissió Permanent del Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament en relació amb el paper de la cooperació empresarial en les polítiques públiques de l'Ajuntament.

Cooperació amb valor afegit

19. A partir del que preveu la Llei catalana de cooperació al desenvolupament i en coherència amb l'evolució de la doctrina internacional sobre cooperació al desenvolupament, **la missió** de l'Ajuntament de Barcelona en matèria de cooperació al desenvolupament és **contribuir, des del valor afegit, a l'ampliació de capacitats per promoure el desenvolupament humà sostenible, i a la construcció d'un model de governança democràtica global**. Plantejada d'aquesta manera, la missió d'aquesta política pública incorpora trets de continuïtat i, a la vegada, trets innovadors respecte als cicles de planificació precedents.

20. Pel que fa a la continuïtat amb els cicles precedents, es manté el compromís amb el concepte de desenvolupament humà sostenible i l'enfocament de capacitats. Aquesta visió del desenvolupament, promoguda pel PNUD i inspirada en les contribucions, entre altres, del premi Nobel d'economia Amartya Sen, reconeix la naturalesa de procés i el caràcter multidimensional del desenvolupament, alhora que posa l'accent en la importància d'ampliar les capacitats i oportunitats de les persones perquè escullin lliurement la manera de viure que considerin més digna. És una concepció que defuig plantejaments reduccionistes, unívocs i assistencials.

21. Quant a les novetats, destaca, per una banda, l'èmfasi en el valor afegit de la cooperació de l'Ajuntament. Fruit de la reflexió dels darrers anys al voltant de la necessitat de millorar l'impacte de les polítiques de cooperació al desenvolupament i d'apostar per la complementarietat i la coordinació entre donants, l'Ajuntament ha de concentrar els seus esforços en les accions en què pot aportar un avantatge comparatiu. Atès que les necessitats en termes de desenvolupament són moltes i totes rellevants, l'acció pertinent és la que parteix de les capacitats, l'expertesa i que té en compte els atributs únics de l'Ajuntament de Barcelona en relació amb la resta de donants. Aquest punt de partida obliga a identificar els àmbits d'actuació sectorial en què la ciutat excel·leix i que poden afavorir el desenvolupament humà sostenible de les ciutats i els països socis, els àmbits geogràfics on es pot articular una veritable relació d'associació, i les modalitats de cooperació que li són pròpies. Així mateix, el nostre valor afegit, la riquesa i la diversitat també ha d'anar acompanyat d'una millor coordinació per evitar multiplicitat d'iniciatives i dispersió. En aquest sentit, es millorarà la coordinació entre els diversos actors de cooperació estatals i no estatals.

22. D'altra banda, la missió abans esmentada recull una segona novetat que suposa la incorporació d'una agenda d'acció vinculada al nou multilateralisme. Aquesta innovació parteix de la premissa que l'Ajuntament de Barcelona ha d'exercir un paper de lideratge dels governs locals en les xarxes i els espais internacionals amb l'objectiu de transformar l'actual ordre internacional cap a un ordre més just, o dit d'una altra manera, cap a un model de governança global més democràtic i representatiu. Els fenòmens d'intensificació de la globalització, la urbanització, la descentralització, la integració regional i també l'augment de la participació de la societat civil organitzada han permès que els actors locals hagin passat de ser espectadors a protagonistes de l'acció internacional

i hagin mostrat una voluntat marcada d'incidència política. Aquesta política pública es fa ressò d'aquesta realitat i la recull en el nucli dur de la missió que té.

23. Juntament amb la missió principal, els principis que orienten aquesta política pública, que s'inspiren en la doctrina internacional i que també queden recollits a la Llei catalana de cooperació al desenvolupament, el Pla director de cooperació al desenvolupament de la Generalitat i els plans directores anteriors de l'Ajuntament, són:

Principis de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona

- a) **L'apropriació democràtica** dels processos de desenvolupament per part de les parts implicades de les ciutats i els països socis.
- b) **L'alineació** amb les estratègies, polítiques, institucions i els procediments de les ciutats i els països socis, sempre que no entri en contradicció amb els valors que inspiren aquesta política pública.
- c) La **coordinació, complementarietat i concertació** d'actuacions entre els diversos actors de cooperació de la ciutat, de Catalunya, de l'Estat i en el si de la comunitat internacional de donants.
- d) La **rendició de comptes** mútua entre les diverses parts implicades en la relació d'associació i la promoció de la **transparència** en la gestió d'aquesta política pública.
- e) La **gestió per resultats de desenvolupament** i l'aplicació dels principis de bona gestió pública en la planificació, el seguiment i l'avaluació en aquesta política.
- f) La **coherència** en el conjunt de l'actuació municipal en relació amb la missió, els principis i valors d'aquesta política pública, **i la seva coordinació i complementarietat amb la resta d'actors de la cooperació catalana**.
- g) La **reciprocitat** que correspon a una relació d'associació basada en un interès compartit i en una relació d'equitat en què totes les parts participen activament i es relacionen de manera horitzontal.
- h) La **innovació** vinculada a l'eficàcia i la qualitat de la política i que ha de permetre explorar nous instruments de cooperació i de finançament del desenvolupament.
- j) El **reconeixement** i el **respecte mutu entre els socis** pel que fa als valors, a la llengua i a la identitat pròpies.

14

24. Al seu torn, els valors són el nucli de les decisions i determinen la capacitat de lideratge, també en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. En aquest sentit, aquesta política pública identifica uns valors comuns a partir dels quals l'acció concertada i les aliances entre els diversos agents de la ciutat a favor del desenvolupament serà més decidida i coherent. Els valors que inspiren aquesta política pública, a més de conferir-li la seva naturalesa transformadora, s'extreuen de la Llei catalana de cooperació al desenvolupament. En aquesta norma es recull la sensibilitat de la ciutadania catalana i barcelonina respecte a valors com ara la justícia, la igualtat, el pluralisme identitari i el foment de la pau i els drets humans, amb una atenció especial als drets col·lectius.

Valors de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona

- a) El reconeixement de l'ésser humà en les dimensions individual i col·lectiva, com a protagonista i destinatari últim de la política de cooperació pública al desenvolupament.
- b) El foment de la pau, la justícia, la igualtat i l'equitat en les relacions entre persones, pobles, cultures, nacions i estats, i també la prevenció i la solució pacífica dels conflictes i les tensions socials, i l'enfortiment i l'arrelament de la pau i de la convivència.
- c) La promoció i la defensa dels drets humans i les llibertats fonamentals, universals, indivisibles i interdependents, considerant la llibertat, la democràcia i la dignitat de la persona com a fonaments de tot l'esforç en pro del desenvolupament humà.
- d) El reconeixement del dret dels pobles a la defensa i a la promoció de la cultura, la llengua i la identitat pròpies, i també dels valors de la convivència multicultural.
- e) La defensa i la promoció de les persones i els col·lectius més desfavorits o dels que pateixen discriminacions polítiques o econòmiques per raons de sexe, d'orientació sexual, d'edat (amb una consideració especial als infants) de raça o d'ètnia, de cultura o de religió, d'acord amb un enfocament de drets.
- f) El reconeixement dels drets econòmics, laborals i socials, del treball, l'empresa i el bon govern com a fo-

naments d'un desenvolupament econòmic durador, equitatiu i sostenible que incideixi també en la redistribució de la riquesa i en la justícia social.

g) L'impuls i la promoció de l'educació per al desenvolupament, els drets humans i la pau (sensibilització, formació, investigació i recerca i incidència política), un instrument reconegut a la Llei de cooperació catalana per apoderar i capacitar els agents del Sud, i al Nord, per facilitar les eines cognitives, de formació i pedagogia que permetin entendre les causes de desigualtats i les seves conseqüències, i actuar per resoldre-les i contribuir a un autèntic intercanvi per a la transformació social.

La necessitat d'un enfocament estratègic

25. En aplicació de la missió d'aquesta política pública, el present Pla director defineix objectius estratègics de desenvolupament que han de permetre desplegar els compromisos i resultats a assolir i les accions concretes a emprendre en els propers quatre anys. L'establiment de prioritats i objectius també permetrà concentrar els esforços en l'agenda d'actuació més vinculada al valor afegit de la cooperació de l'Ajuntament de Barcelona. Els objectius s'articulen al voltant de tres àmbits de prioritització: les prioritats transversals, les prioritats sectorials i les prioritats geogràfiques.

A. Prioritats transversals

17

26. Inspirades en els valors que impregnen la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament, les prioritats transversals concreten la concepció transformadora de la cooperació al desenvolupament que es desprèn de l'esperit recollit a la Llei catalana de cooperació al desenvolupament. Aquestes prioritats s'orienten a la promoció de canvis en les relacions i les estructures que generen pobresa, exclusió, desigualtats i conflictes, i que suposen traves recurrents als processos de desenvolupament de les ciutats i els països socis. El seu compliment s'ha d'entendre com la garantia de les condicions mínimes per promoure processos de desenvolupament i suposa que el conjunt d'actuacions de la cooperació de l'Ajuntament els ha d'incorporar de manera transversal i sistemàtica. Així, en coherència amb el que preveu la Llei catalana de cooperació al desenvolupament, el Pla director de la Generalitat de Catalunya, i de manera consistent amb el que fins ara es consideraven eixos transversals de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament, el Pla director 2013-2016 estableix com a objectius transversals els següents:

Objectius transversals de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona

Objectiu transversal 1. Promoure el respecte integral, la consolidació i l'exercici efectiu dels drets humans, amb una atenció als drets dels infants, la governança democràtica i l'enfortiment del teixit social.

El desenvolupament humà s'entén com un procés d'ampliació d'oportunitats, capacitats i llibertats dels individus perquè puguin viure la vida que considerin més digna. En aquest context, la promoció de la democràcia i els drets humans per part de la política de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona esdevé ineludible. Les actuacions del consistori han de concebre les persones i els pobles com si fossin titulars de drets i han de promoure que les institucions públiques compleixin les seves obligacions vers la ciutadania. Així mateix, es fa imprescindible apoderar la ciutadania i la societat civil de les ciutats i els països socis, sobretot dels sectors més desfavorits o que han patit històricament discriminació, atès que, per mitjà de la participació civicipolítica, del control democràtic i d'una representació inclusiva,

vetllen per la responsabilitat de les autoritats públiques en la provisió equitativa de béns i serveis públics.

Objectiu transversal 2. Promoure la cultura de la pau i incorporar la perspectiva de la sensibilitat al conflicte i de construcció de pau.

L'absència de violència és una precondition per al desenvolupament humà sostenible. Per aquest motiu, les actuacions de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona han d'anar encaminades a crear un entorn que afavoreixi la convivència, la prevenció de conflictes, la solució pacífica de controvèrsies, el foment i la construcció de la pau i el respecte integral dels drets humans i que, en cap cas, les actuacions puguin causar cap dany (*do no harm*). Així mateix, l'Ajuntament de Barcelona ha de centrar el seus esforços a promoure entre la ciutadania de la ciutat els valors de la cultura de la pau i donar a conèixer les causes estructurals que generen desigualtats i pobresa.

Objectiu transversal 3. Promoure la sostenibilitat del desenvolupament en la seva dimensió triple: social (que inclou la cultural i la política), econòmica i ambiental.

Davant d'un model de desenvolupament que exerceix una forta pressió sobre els recursos naturals i el medi ambient, i en què les conseqüències negatives són especialment visibles als països del Sud, es fa necessari promoure models de desenvolupament sostenible que basin el seu creixement i benestar en una relació harmònica i respectuosa amb els ecosistemes i amb els individus que en formen part. En altres paraules, l'ús racional i la gestió òptima dels recursos naturals, entesos com la garantia per assolir un desenvolupament que no comprometi les generacions, exigeix la participació activa i inclusiva dels principals interessats en la presa de decisions.

Objectiu transversal 4. Promoure l'equitat entre les dones i els homes mitjançant l'aplicació de la perspectiva de gènere.

Des de la Declaració i la Plataforma d'Acció emanades de la quarta Conferència de Pequín, del 1995, fins al tercer ODM, fixat l'any 2000, es fa palesa la urgència que els poders públics incorporin la dimensió de gènere en les seves actuacions amb l'ànim de revertir les desigualtats i les diferències entre dones i homes. Una de les maneres de contribuir a una igualtat real i efectiva rau, precisament, a garantir la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones en tot el cicle de les polítiques públiques, també la de cooperació al desenvolupament. Aquesta estratègia de transversalització, complementària a les actuacions sectorials d'apoderament de les dones, entronca amb l'enfocament conegut com a *gènere en el desenvolupament*, que posa l'accent en les asimetries de poder entre dones i homes i en les causes estructurals que les reproduïxen.

18

B. Prioritats sectorials

27. La identificació de prioritats en aquest àmbit pren com a punt de partida la centralitat que concedeix aquest Pla director a l'aposta per una cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament amb valor afegit. El context d'escassetat de recursos públics, de proliferació d'actors de cooperació al desenvolupament i d'una pressió creixent de la ciutadania, del Nord i del Sud, en l'exigència de resultats de cooperació al desenvolupament, no fan més que incrementar la necessitat de dotar aquesta política pública d'un segell propi que faciliti la concentració de recursos i garanteixi una contribució específica, rellevant i eficaç en termes de desenvolupament. Per tant, a l'hora d'establir prioritats d'actuació sectorial, caldrà considerar l'agenda en què convergeix allò que és rellevant en termes de desenvolupament amb el que sabem fer millor o amb allò per al qual tenim atributs distintius.

28. La ciutat s'ha distingit per la seva vocació internacionalista. Un reflex d'aquesta realitat és la forta presència i el protagonisme que té en declaracions i xarxes internacionals de ciutats —es calcula que Barcelona disposa d'una experiència de col·laboració en 34 xarxes de cooperació internacional multilateral sense ser capital d'estat. A més, es projecta com una ciutat de referència en la provisió de respostes públiques a desafiaments propis de la ciutat en àmbits com ara la planificació urbanística i el disseny d'espais públics, l'aposta per la innovació en àmbits com ara el biomèdic o el tecnològic, o el disseny de polítiques públiques orientades a la cohesió social

i la gestió intercultural. En aquest sentit, Barcelona esdevé un actor privilegiat per exercir el lideratge de les ciutats (que pot trobar suport en plataformes com ara el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament) i els governs locals pel que fa a discurs i pensament sobre cooperació al desenvolupament i assumir la responsabilitat que li correspon en la transformació de les relacions internacionals.

29. Barcelona pot desenvolupar i ha de desenvolupar un lideratge també en l'àmbit internacional, com a promotor d'una agenda d'aprofundiment democràtic i de respecte i exercici efectiu dels drets humans en les regions del món on té un espai d'influència natural. En el context actual de canvis i transicions polítiques a diversos països de la riba sud de la Mediterrània, Barcelona hauria d'estar atenta a les demandes procedents d'aquestes ciutats en transformació que necessiten, sovint, el suport o el reconeixement internacional per legitimar o impulsar processos complexos, si no conflictius. Tant el govern de la ciutat com els diferents agents de la societat civil poden esdevenir aliats estratègics per acompanyar processos de canvi a favor de la democratització i la construcció de ciutadania.

30. La ciutat es projecta internacionalment com una ciutat innovadora, això és, com una ciutat del coneixement. Aquest pot ser un actiu important per a la cooperació al desenvolupament de la ciutat si es troba la manera de vincular l'aposta per la innovació amb l'agenda del desenvolupament. Cal explorar, doncs, les possibilitats d'optar pel foment de clústers de coneixement en els àmbits d'excel·lència de la ciutat –el biomèdic, la gestió ambiental, la promoció de l'emprenedoria i les noves tecnologies, etcètera– vinculats a la recerca de solucions innovadores a problemes de desenvolupament.

31. El model de gestió municipal de Barcelona es pot resumir en una acció pública orientada a fer realitat la idea del *dret a la ciutat*, concepte que integra els drets urbans, socioeconòmics, culturals i polítics. Internacionalment, l'Ajuntament de Barcelona excel·leix en la provisió d'alguns d'aquests drets. Aquest és el cas de la planificació urbanística i la creació d'espais públics, o el foment de l'emprenedoria i el desenvolupament econòmic local.

L'experiència acumulada en ciutats com ara Sarajevo, Gaza i l'Havana en el primer cas, i a la ciutat de Medellín o més recentment a Maputo, en el segon, esdevenen actius de primer ordre. Així mateix, Barcelona ha estat reconeguda com a Ciutat Amiga de la Infància per l'UNICEF. Un reconeixement que converteix Barcelona en una ciutat pionera quant a l'elaboració de polítiques avançades que donin compliment als drets dels més petits, però que també la compromet a donar suport en aquest àmbit a les ciutats sòcies.

32. Com a actor de la cooperació descentralitzada, l'Ajuntament parteix d'una posició privilegiada per promoure la bona governança local per mitjà del seu model de cooperació ciutat-ciutat, sense renunciar a la promoció d'iniciatives orientades a evitar èxodes rurals que incrementin els problemes a les grans aglomeracions urbanes. En el desenvolupament d'aquesta agenda, la ciutat de Barcelona parteix d'una bona experiència de promoció de polítiques públiques orientades a la cohesió social, de promoció de la participació ciutadana en l'acció governamental amb atenció especial a la política de barris, i d'aprofundiment d'un model de descentralització política, administrativa i fiscal en revisió permanent.

33. L'acció humanitària és un altre dels eixos als quals l'Ajuntament vol contribuir atesa la vulnerabilitat i les amenaces creixents que pateixen especialment les ciutats i els països socis, ja siguin d'origen natural, socionatural o humà. Però aquesta contribució pretén ser molt específica i al marge de les actuacions que tenen com a finalitat la satisfacció de les necessitats immediates de les poblacions afectades per catàstrofes. En aquest sentit, l'Ajuntament centrarà els seus esforços en un doble objectiu. Per una banda, s'orientarà cap a l'àmbit de la reconstrucció postemergència de zones urbanes i de la millora de les condicions de vida de la població i de l'accés als serveis bàsics i, de l'altra, a l'adopció d'estratègies de reducció de riscos de desastres.

34. Finalment, la relació de proximitat d'aquest nivell de govern amb la ciutadania i l'existència d'un teixit associatiu molt important i compromès amb la cooperació i la solidaritat a la ciutat, situa l'impuls de l'educació

per al desenvolupament, els drets humans i la pau en el centre de l'agenda d'aquesta política pública. En un context de crisi econòmica i davallada de recursos públics és quan es fa necessari, més que mai, recuperar la base social d'aquesta política pública. L'Ajuntament de Barcelona té un paper de lideratge important en l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau, ja sigui com a promotor d'iniciatives i campanyes pròpies o com a facilitador de les iniciatives procedents de la societat civil.

35. A partir dels àmbits d'excel·lència de la ciutat, les especificitats que li són pròpies com a actor de cooperació descentralitzada, i el marc d'oportunitats i responsabilitats que deriva del context internacional, aquest Pla director proposa concentrar l'acció sectorial de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona al voltant d'una sèrie d'objectius estratègics vinculats amb la missió d'aquesta política pública, això és, de contribuir a ampliar capacitats per promoure el desenvolupament humà sostenible i construir un model de governança democràtica global.

Objectius estratègics de la cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona

Objectiu estratègic 1. Ampliar les capacitats institucionals i ciutadanes per promoure la governança democràtica local.

- **Objectiu específic 1.1:** Acompanyar els processos d'enfortiment institucional i el disseny i la gestió de les polítiques públiques municipals de les ciutats i els països socis.
- **Objectiu específic 1.2:** Acompanyar els processos de descentralització política, administrativa i fiscal, i la governança multinivell.
- **Objectiu específic 1.3:** Ampliar les capacitats del personal tècnic i polític de les institucions públiques de les ciutats sòcies, en especial dels mecanismes de rendició de comptes o dels sistemes de garantia.
- **Objectiu específic 1.4:** Fomentar la participació, el diàleg i la concertació entre les institucions municipals i la societat civil de les ciutats i els països socis, fent un èmfasi especial a la participació dels infants com a subjectes de dret en els espais de presa de decisió municipal.
- **Objectiu específic 1.5:** Ampliar les capacitats de les institucions públiques locals i les organitzacions de la societat civil en la prevenció dels conflictes violents i per a la construcció d'una autèntica cultura de pau.

Objectiu estratègic 2. Promoure el dret a la ciutat i la cohesió social mitjançant la provisió de béns públics locals, des d'un enfocament de drets i d'equitat de gènere.

- **Objectiu específic 2.1.** Enfortir els sistemes públics (o amb vocació de servei públic) de provisió de béns públics en l'àmbit local, amb un èmfasi especial en els col·lectius més vulnerables, com ara la infància.
- **Objectiu específic 2.2.** Ampliar les capacitats de gestió de les institucions públiques i de les comunitats locals per garantir l'accés als serveis de salut, a l'aigua potable i el sanejament de la població, el tractament de residus, la sostenibilitat ambiental i promoure la sobirania alimentària, entesa com el dret dels pobles a determinar les seves polítiques alimentàries de producció i distribució, i l'accés a la terra i als recursos naturals.
- **Objectius específic 2.3.** Acompanyar els processos de planificació urbana i de creació d'espais públics orientats a la creació de ciutats més cohesionades i més sensibles amb les persones amb discapacitats físiques.
- **Objectiu específic 2.4.** Promoure i defensar l'exercici efectiu dels drets humans i dels DESC en l'àmbit local, i dels drets de les dones i del col·lectiu LGTB en condicions d'igualtat.
- **Objectiu específic 2.5.** Contribuir a l'enfortiment de les identitats dels pobles mitjançant el suport a l'educació multicultural i plurilingüe, així com la recuperació i divulgació de la seva memòria.

Objectiu estratègic 3. Ampliar les capacitats d'emprenedoria i del teixit productiu per al desenvolupament econòmic local.

- **Objectiu específic 3.1.** Enfortir el teixit econòmic, les capacitats productives i la diversificació d'iniciatives econòmiques sostenibles a escala municipal.

- **Objectiu específic 3.2.** Enfortir les polítiques públiques empresarials i comercials de les ciutats i els països socis que donin suport als productors i comerciants locals.
- **Objectiu específic 3.3.** Donar suport a les iniciatives d'economia social i solidària a les ciutats i els països socis, especialment en l'àmbit municipal.
- **Objectiu específic 3.4.** Promoure l'apoderament econòmic de les dones a les ciutats i els països socis.
- **Objectiu específic 3.5.** Garantir l'espai de reflexió per a una implicació més gran del sector empresarial en la cooperació al desenvolupament.

Objectiu estratègic 4. Ampliar les capacitats en l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau.

- **Objectiu específic 4.1.** Contribuir a millorar el coneixement de la ciutadania barcelonina sobre les causes estructurals que provoquen la pobresa, les desigualtats, l'exclusió i la violència, així com el coneixement i l'aplicació del marc jurídic internacional relatiu als drets humans i a la Convenció sobre els Drets de l'Infant i sobre les eines per combatre-les d'una manera més eficaç, mitjançant el suport a iniciatives ciutadanes en l'àmbit de l'educació formal, no formal i informal.
- **Objectiu específic 4.2.** Incrementar la sensibilització i mobilització social de la ciutadania barcelonina per transformar actituds i comportaments en pro del desenvolupament humà sostenible i la pau.
- **Objectiu específic 4.3.** Promoure la concertació entre el conjunt d'actors públics i privats de Barcelona implicats en l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau, a partir dels valors afegits respectius.
- **Objectiu específic 4.4.** Fomentar una acció del Govern municipal de Barcelona coherent amb la promoció de l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau.

Objectiu estratègic 5. Participar i influir en la promoció d'un nou multilateralisme i la construcció d'un model de governança democràtica global i multinivell.

- **Objectiu específic 5.1.** Promoure la participació de l'Ajuntament de Barcelona en els espais decisoris del sistema multilateral i europeu de cooperació al desenvolupament.
- **Objectiu específic 5.2.** Consolidar la participació i el lideratge de l'Ajuntament de Barcelona en les xarxes internacionals i europees de governs locals i regionals en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, la pau i els drets humans.
- **Objectiu específic 5.3.** Promoure el diàleg i les sinergies amb les administracions públiques catalanes, en especial la Generalitat de Catalunya; la Diputació de Barcelona i l'Àrea Metropolitana de Barcelona, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i amb el govern de l'Estat per avançar en l'alineament de posicionaments envers el nou multilateralisme i la construcció d'un model de governança democràtica global.
- **Objectiu específic 5.4.** Contribuir a millorar les capacitats del sistema multilateral per proveir béns públics globals des d'una òptica descentralitzada.

Objectiu estratègic 6. Consolidar les capacitats d'Acció Humanitària amb relació al valor afegit de l'Ajuntament de Barcelona.

- **Objectiu específic 6.1.** Contribuir a la reconstrucció, restauració, rehabilitació i regeneració de zones urbanes afectades per catàstrofes d'origen natural, socionatural o humà, amb especial atenció a les necessitats de les persones afectades per aquests motius, i posant l'accent en la infància com a col·lectiu especialment vulnerable.
- **Objectiu específic 6.2.** Contribuir a incrementar la resiliència d'una manera equitativa de les poblacions que han patit o que poden patir desastres, per mitjà de l'adopció d'estratègies de prevenció, preparació i mitigació.
- **Objectiu específic 6.3.** Contribuir a assegurar la protecció contra tota forma de violència i abús dels col·lectius de població més vulnerables en contextos de crisi humanitària, i especialment dels infants, i incrementar la seva resiliència i recuperació emocional.

Objectiu estratègic 7. Reforçar el teixit associatiu de les ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans de la ciutat de Barcelona.

► **Objectiu específic 7.1.** Elaborar un pla d'acció en suport de les ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans de la ciutat de Barcelona davant el nou escenari que incorpori facilitar la seva ubicació, a les entitats que ho demanin, en edificis municipals amb propostes de serveis compartits.

► **Objectiu específic 7.2.** Sensibilitzar, informar, formar i acompanyar les associacions per adaptar-se a la nova situació del sector.

► **Objectiu específic 7.3.** Promoure la diversificació de fons de finançament de les ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans i posar èmfasi en un nou model de rendició de comptes.

► **Objectiu específic 7.4.** Facilitar l'accés de les entitats barcelonines a fonts de finançament internacional i suport a la creació de consorcis.

C. Prioritats geogràfiques

22

36. L'objectiu de l'eficàcia i els principis de coordinació i complementarietat obliguen a concentrar recursos i a focalitzar-los de manera geogràfica. La política de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona esdevé un referent de la cooperació descentralitzada i un model de cooperació entre ciutats. En coherència, el focus principal de prioritització geogràfica d'aquesta política pública és l'àmbit local i, en particular, els hàbitats urbans. El valor afegit de la cooperació de l'Ajuntament de Barcelona es guanya en la relació d'associació entre ciutats sòcies, i és en el marc d'aquesta relació que cal concentrar els esforços principals. Això no exclou que, de manera complementària a l'enfocament local, es promoguin actuacions en clau regional, nacional o global que se sumen als objectius estratègics definits en l'apartat anterior. La contribució a la innovació en la provisió de béns públics globals, com ara la investigació en salut internacional, la conservació ambiental o la incidència a favor d'un sistema de governança democràtica global, són exemples d'accions prioritàries per a aquesta política pública que transcendeixen l'àmbit local.

37. L'Àfrica subsahariana i la Mediterrània adquireixen una rellevància especial en el context actual, tant des d'un punt de vista de responsabilitats com des d'un punt de vista d'oportunitats. En el cas dels països de l'Àfrica subsahariana, els indicadors de desenvolupament humà continuen sent els que presenten un pitjor comportament, moltes vegades en contextos de creixement econòmic però amb grans dèficits de governança democràtica i de resposta pública als desafiaments de desenvolupament. En el cas de la regió Mediterrània, els processos de canvi polític que es van iniciar a finals del 2010 amb l'anomenada *primavera àrab* obren oportunitats reals de transició o aprofundiment democràtic que cal aprofitar, sense oblidar, però, la part més oriental de la Mediterrània i les necessitats de treball que es puguin anar presentant en les comunitats que pateixen les conseqüències del conflicte en la vida quotidiana. Pel que fa al subcontinent llatinoamericà, malgrat que la gran majoria dels països de la regió es classifiquen com a països de renda mitjana, la realitat de les xifres macroeconòmiques continuen amagant bosses de pobresa i exclusió de dimensions similars a les de l'Àfrica subsahariana.

38. L'assignació geogràfica de recursos i la identificació de les ciutats sòcies prioritàries es basa en criteris de selectivitat que consideren factors de diversa naturalesa. En primer terme, els criteris que defineixen les realitats del Sud on és necessari i rellevant cooperar. En aquest sentit, es tenen en compte els índexs més utilitzats a escala internacional que reflecteixen el grau de desenvolupament d'una societat, com ara l'IDH del PNUD, el coeficient de Gini, per mesurar la bretxa de desigualtat d'ingressos entre els més rics i els més pobres, i l'índex de pobresa.

39. En segon terme, els criteris que es deriven de les capacitats instal·lades o potencials de l'Ajuntament i del seu avantatge comparatiu. Les experiències d'associació prèvia de països o ciutats del Sud amb el consistori, el pes i la presència d'un nombre important d'agents catalans que treballen pel desenvolupament d'un país o d'una

ciutat del Sud, la residència a Barcelona d'una comunitat important de persones migrades d'aquella ciutat o país socis, la detecció de necessitats al Sud que l'expertesa sectorial de l'Ajuntament pot atendre i satisfer, i el fet que Barcelona pugui compartir dimensions i problemàtiques similars configuren, tots, criteris a tenir en consideració a l'hora d'identificar els socis del Sud.

40. Finalment, els criteris que determinen on és viable establir relacions d'associació que garanteixin l'eficàcia de l'ajut i l'aposta per processos de transformació. Sota aquest paraigua s'inclou una mínima capacitat institucional dels socis del Sud per liderar els seus propis processos de desenvolupament, el compromís en el respecte, la defensa i la promoció dels drets humans i la proactivitat i l'interès mostrats per establir una relació estable i compromesa amb l'Ajuntament de Barcelona.

Criteris per identificar ciutats sòcies prioritàries

A. **Criteris de necessitat:** IDH + índex de desigualtat + índex de pobresa multidimensional.

B. **Criteris de capacitats:** associació prèvia + presència d'agents barcelonins i catalans + col·lectius de persones migrades + agenda coincident amb les nostres experteses sectorials + dimensions i problemàtiques similars.

C. **Criteris d'eficàcia:** capacitats institucionals del soci + respecte dels drets humans + compromís amb el desenvolupament + proactivitat en la relació d'associació.

41. D'acord amb aquests criteris, s'estableixen com a ciutats prioritàries Medellín, Maputo, l'Havana i l'eix Tànger-Tetuan. A més, la cooperació de Barcelona prestarà una atenció especial a les poblacions palestines de Cisjordània i la franja de Gaza. Això no exclou que, en l'execució d'aquest Pla director, en concret per mitjà dels respectius plans anuals, es puguin incloure altres ciutats prioritàries que compleixin els criteris esmentats anteriorment, fins a un màxim de set, i fins i tot que es pugui modificar aquesta llista. Amb aquestes ciutats, Barcelona hi mantindrà relacions en diversos sectors de treball, d'acord amb les identifications que s'hi duran a terme conjuntament.

23

42. D'altra banda, l'Ajuntament de Barcelona assumeix el compromís de promoure la cooperació triangular amb les ciutats prioritàries. L'objectiu és crear sinergies entre els diferents actors del Sud i generar les condicions perquè puguin compartir experiències, bones pràctiques o transferir coneixement en situacions i problemàtiques similars. També es mantindrà l'assistència tècnica en àmbits puntuals d'interès comú amb ciutats no considerades estrictament prioritàries amb les quals Barcelona hagi mantingut relacions històricament o amb les quals s'identifiquin àmbits estratègics de treball, sempre que estiguin en el marc regional prioritari identificat anteriorment.

Aliances, modalitats i instruments per desplegar la política

A. Aliances per a l'acció

43. El document del Partenariat de Busan per a l'Eficàcia de la Cooperació al Desenvolupament emfasitza la necessitat d'incorporar el conjunt d'actors de desenvolupament en l'agenda de l'eficàcia. Per això, aquesta política pública expressa un compromís que implica el conjunt de la societat. El Pla director vol impulsar l'acció coordinada i concertada del conjunt d'agents de la ciutat que tenen o poden tenir un paper en els processos de desenvolupament de les ciutats i els països socis. La concreció d'aquesta voluntat suposarà millorar els instruments adaptats a la modalitat de cooperació concertada, establir mecanismes per treballar la coherència de polítiques, i fomentar espais de trobada i coordinació entre els diversos agents de la ciutat implicats en l'aplicació d'aquesta política pública.

25

44. L'abordatge de la cooperació al desenvolupament des d'una perspectiva integral obliga a reconèixer els diferents papers que poden desenvolupar els agents de la ciutat en la promoció del desenvolupament: com a agents de desenvolupament; com a agents de cooperació al desenvolupament, i com a agents finançadors. El lideratge de l'Ajuntament en l'aplicació d'aquesta política pública implica adoptar una estratègia de relació que tingui en compte aquests papers diferenciats i que permeti mobilitzar el conjunt d'actius de la ciutat per sumar esforços.

45. Per **agents de desenvolupament** de la ciutat s'entén els actors que, sense tenir entre els seus objectius la cooperació al desenvolupament, en el desplegament de les activitats que duen a terme poden contribuir a processos de desenvolupament. Aquest pot ser el paper que desenvolupen algunes empreses a les ciutats i els països socis. Cada cop hi ha més veus que reconeixen el paper central que té el sector privat en la generació de benestar i en la lluita contra la pobresa. Així, per exemple, l'Agenda pel Canvi que proposa la Comissió Europea en una de les seves darreres comunicacions posa en relleu la necessitat de treballar més estretament amb el sector privat atès el rol que té en el desenvolupament. En la mateixa línia s'emmarquen les conclusions de Busan en la mesura que recomana, entre altres, incorporar el sector privat en el disseny i la implementació de les polítiques i estratègies per al desenvolupament a fi de fomentar un creixement sostenible i reduir la pobresa. Per aquest motiu, l'Ajuntament vol explorar les aportacions que els agents empresarials poden fer en matèries com ara l'emprenedoria, la promoció de capacitats productives, el reforçament del teixit empresarial als països del Sud o l'acompanyament de processos de responsabilitat social corporativa. En aquest sentit, es promourà un espai de diàleg amb els actors principals de cooperació al desenvolupament per definir les línies bàsiques en què se circumscriurà el treball de l'Ajuntament en aquest àmbit.

46. També es valora positivament el paper que poden desenvolupar els col·lectius de persones migrades a partir de la contribució vinculada a les remeses econòmiques o socials a les comunitats d'origen. Però les activitats

d'aquests agents no només s'inclouen en el marc de la iniciativa privada, sinó que, alhora, poden ser objecte de subvenció pública. En qualsevol cas, aquesta política pública les ha de tenir en compte per l'impacte potencial que tenen en termes de desenvolupament. Aquest és l'àmbit de la coherència de polítiques i l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau.

47. Per **agents de cooperació al desenvolupament** de la ciutat s'entén, segons el que estableix la Llei de cooperació al desenvolupament, les entitats o institucions que actuen en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament. Dins aquest grup, destaca el treball que duen a terme les ONG per al desenvolupament, els drets humans i la pau. La seva trajectòria decidida i constant en la solidaritat internacional durant les dues darrers dècades les han convertit en el soci per excel·lència en el desplegament d'aquesta política pública. Barcelona destaca per ser una ciutat que acull la majoria de les ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans catalanes, bona part de les espanyoles i també algunes ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans d'àmbit internacional. La davallada de recursos públics per a la cooperació al desenvolupament imposa desafiaments importants per a les ONG d'aquest àmbit durant els propers anys, tant pel que fa a la diversificació de fons de finançament com pel que fa al paper que desenvolupen com a agents mediadors entre la ciutadania i les administracions públiques del Nord i del Sud. L'Ajuntament de Barcelona ha d'acompanyar les ONG per al desenvolupament, la pau i els drets humans en la gestió d'aquests desafiaments. Per aquest motiu, impulsarà una reflexió profunda sobre aquest tema en el si del Consell Municipal de Cooperació Internacional de Barcelona, durant el període de vigència del Pla director 2013-2016, per explorar les vies més adequades per afavorir aquest procés.

26

48. A més, la ciutat disposa d'un bon nombre de persones voluntàries vinculades a institucions de prestigi de la ciutat de Barcelona, com són els col·legis professionals, i també amb un teixit associatiu molt ric i plural, ben enxarxat i arrelat a la realitat dels barris, com ara les entitats de lleure, i que desenvolupa un paper cabdal en l'àmbit de l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau. Al seu torn, les organitzacions i associacions sindicals tenen un paper molt important en la promoció dels drets humans laborals a les ciutats i els països socis, així com ho fan les organitzacions empresarials vinculades a la petita i mitjana empresa catalana en el seu rol de promotores de l'emprenedoria, el suport al teixit productiu i la generació d'ocupació, i d'un entorn que sigui favorable al seu desenvolupament.

49. Barcelona és una ciutat que acull universitats, centres de recerca i *think tanks* de referència internacional en l'àmbit de les polítiques públiques, les relacions internacionals i la cooperació al desenvolupament. Aquest fet es vincula amb la projecció internacional de Barcelona com una ciutat que aposta per la innovació i la generació de coneixement. L'Ajuntament de Barcelona, mitjançant aquesta política pública, ha d'impulsar el lideratge de la ciutat en la innovació i la generació de coneixement en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, especialment pel que fa a la provisió de béns públics globals, com ara la salut internacional, la seguretat, la gestió mediambiental o la governança democràtica global. La concertació amb universitats, centres de recerca i *think tanks* de la ciutat esdevindrà prioritària en l'exercici d'aquest lideratge.

50. Per **agents finançadors** de la ciutat s'entén les institucions i organitzacions que poden mobilitzar recursos econòmics adreçats a donar suport a iniciatives de cooperació al desenvolupament, a banda de les institucions públiques. En termes globals, els fons privats adreçats a finançar programes i projectes de desenvolupament han anat guanyant terreny vertiginosament els darrers anys amb iniciatives com els fons globals. Les fundacions filantròpiques i els fons procedents de la responsabilitat social corporativa de les empreses són l'origen principal d'aquests recursos. Es promocionarà, per tant, la participació de les empreses com a donants en alguns dels projectes de cooperació al desenvolupament, a més d'estimular iniciatives de partenariat publicoprivat. Des d'aquesta política pública cal vetllar perquè l'activitat dels agents finançadors sigui coherent amb la missió, els principis i els valors d'aquesta política i buscar les complementaritats entre l'AOD de l'Ajuntament i les iniciatives promogudes per aquests fons privats, amb l'objectiu d'incrementar l'impacte global de la cooperació al desenvolupament que es promou des de la ciutat, especialment per fomentar el creixement sostenible i la reducció de la pobresa.

B. Modalitats i instruments de cooperació

51. La cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament té un clar valor afegit en el model de cooperació ciutat-ciutat. Aquest model es basa en una relació d'associació equitativa, d'intercanvi entre ciutats sòcies que comparteixen coneixements i maneres de fer amb l'objectiu de millorar les capacitats públiques i privades per fer realitat els drets humans. El model se sustenta en la constatació que en l'àmbit de les ciutats moltes solucions són extrapolables i que les ciutats funcionen com xarxes internacionals de coneixement en què es comparteixen i s'intercanvien maneres de donar resposta a problemes i reptes de desenvolupament, pau i drets humans.

Modalitats de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona

► **Cooperació bilateral directa.** S'entén per cooperació al desenvolupament bilateral d'iniciativa directa de l'Ajuntament qualsevol actuació que assumeixi i executi directament el consistori, sense la intermediació de tercers. Aquesta modalitat es produeix, doncs, quan l'Ajuntament acorda actuacions de cooperació al desenvolupament i d'acció humanitària amb les entitats i les institucions dels països socis, així com actuacions directes en el marc de l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau.

► **Cooperació bilateral concertada.** S'entén per cooperació per al desenvolupament bilateral de l'Ajuntament en concertació amb altres agents de la cooperació qualsevol actuació de l'Ajuntament en què alguna o diverses de les fases bàsiques del cicle del programa o del projecte (identificació, formulació, planificacions estratègica i operativa, execució, seguiment i avaluació de resultats i d'impacte) es duguin a terme d'una manera concertada o amb la mediació d'altres actors de la cooperació al desenvolupament del Nord.

► **Cooperació bilateral d'iniciativa no governamental.** S'entén per cooperació al desenvolupament bilateral d'iniciativa no governamental, o a iniciativa d'altres actors, qualsevol iniciativa d'actuació que provingui d'altres agents de la cooperació catalana que no pertanyin a l'Ajuntament i que es canalitzi per mitjà d'aquests agents.

► **Cooperació multilateral.** S'entén per cooperació al desenvolupament multilateral qualsevol participació i contribució de l'Ajuntament a les actuacions de diversos organismes multilaterals especialitzats en la promoció del desenvolupament humà sostenible i d'un ordre internacional més just i solidari.

27

52. La modalitat de cooperació directa i la modalitat de cooperació concertada són les modalitats de referència per desplegar la cooperació ciutat-ciutat. De manera complementària, la modalitat a iniciativa d'altres actors permet actuar més eficaçment en la consecució de prioritats com ara l'educació per al desenvolupament, l'educació pels drets humans i l'educació per la pau, l'enfortiment de la societat civil de les ciutats sòcies, o la promoció del teixit productiu local. I en la mateixa lògica de la complementarietat, la modalitat de cooperació multilateral permet canalitzar les iniciatives dirigides a la promoció d'un nou multilateralisme d'una manera més efectiva i els esforços orientats a la millora en la provisió de béns públics globals.

53. La cooperació bilateral directa és la modalitat a partir de la qual es pot articular de manera més efectiva la relació d'associació entre ciutats sòcies. Aquesta modalitat és la que permet contribuir a l'enfortiment de capacitats institucionals vinculades a la promoció de la bona governança local. És una modalitat que s'instrumentalitza a partir de la cooperació tècnica i la transferència de *know how* i que recau, en bona mesura, en la mobilització dels actius del Govern municipal i la seva expertesa sectorial. Una aplicació òptima d'aquesta modalitat, consistent en el model de cooperació ciutat-ciutat, requereix: una aproximació estratègica que busqui l'acció integral dels diferents departaments de l'Ajuntament; instruments juridicoadministratius que permetin relacions d'associació duradores i flexibles, i no quedar desvinculada de la resta de modalitats de cooperació.

54. Les iniciatives de la societat civil barcelonina en matèria de cooperació al desenvolupament tenen el suport i la promoció de l'Ajuntament de Barcelona mitjançant la modalitat bilateral d'iniciativa no governamental. La instrumentalització d'aquesta modalitat mitjançant convocatòries públiques ha de garantir-ne la transparència, l'equanimitat i la predictibilitat. En aquest nou mandat, caldrà buscar les complementarietats d'aquesta moda-

litat amb la modalitat de cooperació directa i la concertada, i adaptar l'instrument de convocatòria per incorporar-hi altres agents de rellevància creixent en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, com per exemple les universitats i els centres de recerca, i les organitzacions sindicals i empresarials.

55. La cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament parteix d'un compromís doble amb la cooperació, institucional i cívica, que s'expressa per mitjà de les accions que s'impulsen directament des de l'Ajuntament i mitjançant les accions impulsades per la societat civil de la ciutat. La virtut del model rau a evitar que es produeixi un divorci entre aquestes dues dimensions. La modalitat bilateral concertada esdevé el pont d'unió entre la cooperació d'iniciativa governamental i la iniciativa de la societat civil, i és la modalitat més adient per promoure un model de cooperació que busca mobilitzar el conjunt d'agents de la ciutat. La instrumentalització d'aquesta modalitat ha de permetre articular relacions predictibles i de confiança entre diferents parts –associacions a tres i quatre bandes entre institucions públiques i organitzacions de la societat civil de Barcelona i de les ciutats sòcies–, fet que obliga a dissenyar els instruments juridicoadministratius *ad hoc*.

56. La modalitat de cooperació multilateral és complementària a la resta de modalitats i permet canalitzar de manera més eficaç la contribució de l'Ajuntament de Barcelona al nou multilateralisme i a la provisió de béns públics globals. A fi de donar aplicació a aquesta modalitat, l'Ajuntament s'ha de dotar de criteris de selectivitat per escollir entre l'ampli ventall de socis multilaterals i fer contribucions més efectives en termes de desenvolupament, d'oportunitat de participació i d'incidència en els espais de generació de l'agenda internacional. Entre aquests criteris es donarà preferència als que entronquen amb les especificitats de la cooperació municipalista de l'Ajuntament, com ara UN-HABITAT, PNUD-ART o la UE, els que incorporen la trajectòria de treball conjunt mantinguda en els darrers anys, com ara UNRWA, i els que tenen en consideració la seva presència institucional a la ciutat, com ara l'OMS o la UpM. En qualsevol cas, la relació que s'establirà en aquesta modalitat no es fonamenta en les contribucions econòmiques, que seran molt selectives i acotades, sinó en les oportunitats múltiples de generar sinergies i incidència política que ofereixen els organismes multilaterals en l'agenda internacional de cooperació al desenvolupament.

57. A la Cimera de les Nacions Unides de Finançament per al Desenvolupament es va obrir un procés formal d'estudi de nous mecanismes de finançament per al desenvolupament que puguin ser addicionals i complementaris a l'AOD. Caldria enfortir els diferents agents de la ciutat, i també el mateix Ajuntament de Barcelona, perquè participessin del treball del grup pilot de finançament innovador per al desenvolupament que lidera l'estudi i la implementació de nous mecanismes de finançament per al desenvolupament en coordinació amb l'Estat.

C. Instruments de planificació, seguiment i avaluació

58. La gestió orientada a resultats de desenvolupament requereix el desplegament d'instruments de planificació que en permetin el seguiment posterior i l'avaluació. Així mateix, per desplegar un sistema de gestió de la política de qualitat és necessari que els aprenentatges derivats dels exercicis d'avaluació s'incorporin en el moment de la presa de decisions. Al seu torn, els instruments de seguiment de la política esdevenen les fonts principals de generació d'informació i coneixement que han de permetre els exercicis d'avaluació. La qualitat en la gestió d'aquesta política exigeix, doncs, disposar dels instruments apropiats de planificació, seguiment i avaluació, i garantir que existeixi una retroalimentació entre aquests instruments.

59. La política de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament s'ha de dotar dels instruments de planificació estratègica i operativa necessaris per desplegar un sistema de gestió per a resultats de desenvolupament. El Pla director 2013-2016 és l'instrument principal de planificació estratègica d'aquesta política i en fixa la missió, els objectius i els compromisos. El Pla de treball anual, al seu torn, és l'instrument de planificació operativa que concreta els compromisos quadriennals del Pla director en les actuacions i el pressupost per dur-les a terme en un exercici determinat. El disseny i tràmit del Pla de treball anual, per tant, ha de ser coherent amb el que

estableix aquest Pla director i vincular-se al procediment d'elaboració del pressupost municipal anual. De manera complementària, el desplegament de les prioritats sectorials i geogràfiques d'aquest Pla exigirà dotar-se d'instruments de planificació intermèdia –o documents d'orientació política, *policy papers*– que contribueixin a fer de pont entre la planificació estratègica i la planificació operativa i que permetin fer un seguiment i una avaluació estratègica de l'actuació de l'Ajuntament en clau geogràfica, sectorial o per modalitat de cooperació.

60. L'aplicació dels principis de rendició de comptes mútua i de transparència que guien aquesta política pública requereix instruments de seguiment que permetin valorar el grau de consecució dels compromisos fixats pel Pla director i les actuacions definides en els plans de treball anual. Per fer-ho, l'instrument principal de seguiment que desplegarà l'Ajuntament serà l'elaboració d'una memòria anual que reculli totes les actuacions de cooperació al desenvolupament impulsades, directament o indirectament, pel consistori. De manera complementària, l'aposta per la innovació que fa aquesta política pública ha de tenir una traducció en l'aplicació dels instruments de seguiment. L'aplicació de les noves tecnologies de la informació i la comunicació en els instruments de seguiment ha de permetre millorar l'exercici de transparència d'aquesta política amb la ciutadania i posar a disposició pública informació actualitzada relativa a la gestió de l'AOD de l'Ajuntament. En clau internacional, l'Ajuntament pot abanderar el paper de la cooperació descentralitzada en l'aplicació del principi de la rendició de comptes mútua mitjançant l'adhesió a iniciatives com ara l'International Aid Transparency Initiative.

61. L'avaluació és l'exercici principal de rendició de comptes i d'aprenentatge de què disposa aquesta política pública. Els exercicis d'avaluació milloren l'eficàcia i la qualitat de la cooperació mitjançant una presa de decisions més informada i racional, i permeten presentar els resultats de gestió i els resultats de desenvolupament a la ciutadania. La promoció de l'avaluació i de la cultura de l'avaluació esdevenen una peça clau en una política de cooperació de qualitat i de referència internacional. En aquest sentit, l'Ajuntament de Barcelona promourà l'avaluació i la cultura de l'avaluació mitjançant: la realització d'avaluacions operatives de projectes i programes amb les entitats beneficiàries de les subvencions i les dutes a terme directament per l'Ajuntament; la realització d'avaluacions estratègiques relatives a les prioritats geogràfiques, sectorials i les modalitats de cooperació; la realització d'avaluacions en relació amb la incorporació dels objectius transversals en les actuacions de cooperació finançades per l'Ajuntament, i la realització de tallers i jornades per posar en comú els resultats dels exercicis d'avaluació.

29

D. Instruments de participació, coordinació i consulta

62. El model de cooperació de l'Ajuntament fa possible un funcionament dinàmic, flexible i descentralitzat que es nodreix de l'expertesa i els recursos humans dels diferents departaments i de les instàncies de l'Ajuntament sense perdre l'orientació estratègica d'aquesta política pública. Aquest model presenta algunes exigències en termes de coordinació i coherència i requereix habilitar espais de coordinació *ad hoc* i àgils que permetin mantenir una estructura descentralitzada però coherent en el si de l'acció municipal. Aquests espais es poden articular per garantir un enfocament estratègic, coordinat i coherent de l'acció municipal en una ciutat sòcia, o al voltant d'un àmbit d'actuació sectorial prioritari.

63. L'aplicació del principi de coordinació i complementarietat que deriva de la Llei catalana de cooperació al desenvolupament i de l'agenda d'eficàcia de cooperació al desenvolupament exigeix redoblar els esforços per coordinar l'acció entre les diferents administracions públiques catalanes, ja sigui directament o coordinadament en el marc del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. En aquest sentit, l'Ajuntament garantirà una participació activa en els òrgans de coordinació de què forma part i promourà la creació d'espais de coordinació *ad hoc* per a prioritats d'actuació geogràfica i sectorial del conjunt de la cooperació catalana.

64. El Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament és l'òrgan de participació de la ciutadania en el disseny, l'aplicació i el seguiment d'aquesta política pública. Les reformes aplicades al Consell

n'han ampliat la composició, i per tant la representativitat, però no han aconseguit garantir un funcionament efectiu de l'òrgan com a instrument de participació. L'Ajuntament de Barcelona promourà una avaluació sobre el funcionament del Consell, a partir de la seva creació, amb l'objectiu de clarificar el mandat i millorar-ne el funcionament. Així mateix, es revitalitzarà la Comissió Permanent del Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament amb la constitució de diferents grups de treball.

Capacitats i pressupost

65. Ens els darrers anys, l'Ajuntament de Barcelona s'ha dotat d'un equip tècnic especialitzat en la cooperació al desenvolupament, la pau i els drets humans i de suport a aquesta política pública. Davant l'actual context de crisi econòmica i financera, se seguirà optant per un model d'organització de dimensions reduïdes però que, per a determinades tasques i funcions, es buscarà el suport de persones i consultores externes que disposen d'un ampli coneixement i competències concretes en relació amb aquesta política (per exemple, en l'avaluació de projectes, en dictàmens, etcètera).

66. Així mateix, es treballarà per dotar la política pública de cooperació al desenvolupament, la pau i els drets humans d'una estructura institucional pròpia que permeti la simplificació de procediments i que la doti de més autonomia funcional i de gestió interna.

L'objectiu de l'Ajuntament és incrementar els recursos dedicats a cooperació fins a assolir, l'any 2015, el 0,7% dels ingressos propis. Aquest compromís s'ha d'entendre dins el context econòmic actual i les incerteses pressupostàries que se'n puguin derivar, fins i tot a mitjà termini. En els plans anuals es consignarà el pressupost de cada exercici per donar resposta als compromisos assumits i es presentarà un marc de resultats que permeti la predictibilitat de les accions empreses per l'Ajuntament.

31

Compromisos específics de l'Ajuntament

En aquest darrer apartat s'enumeren els objectius, les activitats i les fites concretes en relació amb els àmbits estratègics del Pla director que s'hauran d'assolir en el període 2013-2016. Els diferents Plans anuals seran els encarregats de preveure el desplegament i implementació d'aquest marc de resultats. Aquest format facilitarà la tasca de seguiment i avaluació d'aquesta política pública i permetrà determinar, al final del període, quin ha estat el grau d'assoliment dels compromisos adquirits.

Objectius transversals

- Incorporar clàusules de respecte dels drets humans i de la sostenibilitat en els convenis vinculats a la cooperació directa i concertada.
- Incorporar criteris en els instruments de les convocatòries de subvencions orientats a promoure l'enfocament de drets i l'equitat de gènere.
- Incorporar el marcadore d'igualtat de gènere del CAD en la valoració i el seguiment de les actuacions finançades per l'Ajuntament de Barcelona.
- Donar suport a institucions públiques i organismes de la societat civil que tenen com a funció la rendició de comptes i el control democràtic a les ciutats sòcies per garantir el respecte dels drets humans.

- Promoure i enfortir els mecanismes d'igualtat local de les ciutats sòcies, així com de les organitzacions de la societat civil que treballen a favor de l'equitat entre dones i homes.

Objectius estratègics

- Destinar, com a mínim, el 65% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a activitats de cooperació al desenvolupament.
- Destinar, com a mínim, el 25% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a activitats d'educació per al desenvolupament, educació pels drets humans i educació per la pau.
- Dur a terme, des de l'Ajuntament de Barcelona, individualment o de manera concertada amb altres actors públics i privats, una campanya anual o una exposició de sensibilització i conscienciació sobre la realitat dels països del Sud.
- Destinar, com a mínim, el 2,5% de les subvencions de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona a activitats d'acció humanitària i, en concret, a iniciatives d'estratègies de reducció del risc de desastres naturals i provocats per accions humanes i a la reconstrucció, restauració, rehabilitació i regeneració de zones, serveis i capacitats institucionals locals urbanes per catàstrofes.
- Definir i aplicar criteris estratègics de selectivitat en la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona amb organismes multilaterals, més enllà de la destinació de recursos i en coherència amb els objectius d'aquesta política pública.
- Donar suport a organitzacions, xarxes i fòrums de la societat civil per reformar el sistema multilateral mitjançant l'organització de jornades o altres accions d'incidència.
- Promoure, en els plecs de condicions per a la contractació de serveis i subministraments de l'Ajuntament, la incorporació dels criteris de compra pública ètica i de responsabilitat social corporativa.
- Donar suport a accions humanitàries destinades a la prevenció de conflictes, a la reparació de les víctimes, a la reconciliació, i a accions de manteniment de la pau.
- Destinar un local municipal perquè organitzacions i entitats de cooperació internacional puguin disposar de manera compartida d'espais de treball i gestió ordinària i per establir la seva seu, si és el cas. I, a més, facilitar que puguin minorar les seves despeses ordinàries de funcionament i estructura.

Prioritats geogràfiques

- Destinar, com a mínim, el 25% de les contribucions de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona a les ciutats prioritàries del Pla director i a les altres ciutats que s'identifiquin en cadascun dels plans de treball anual.
- Destinar com a mínim el 80% de les contribucions de la cooperació al desenvolupament a les àrees geogràfiques prioritzades per aquest Pla director, en línia amb les prioritats marcades pel Pla director de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya.

Modalitats i instruments de cooperació

- Destinar, com a mínim, el 25% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a la modalitat de cooperació bilateral directa.
- Destinar, com a mínim, el 20% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a la modalitat de cooperació bilateral concertada.
- Destinar el 50% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a la modalitat de cooperació bilateral d'iniciativa no governamental.
- Destinar, com a màxim, el 5% de les subvencions de la Direcció de Serveis de Solidaritat i Cooperació Internacional de l'Ajuntament de Barcelona a la modalitat de cooperació multilateral.
- Explorar les possibilitats de donar suport a cinc projectes de codesenvolupament amb altres ciutats del Nord.
- Constituir un espai de concertació en el marc de la Comissió Permanent del Consell de Cooperació Internacional per al Desenvolupament en relació amb el paper de la cooperació empresarial en les polítiques públiques de l'Ajuntament.

Planificació, seguiment i avaluació

- Dotar-se de marcs d'associació amb les ciutats sòcies de l'Ajuntament de Barcelona.
- Dotar-se d'una eina de seguiment o memòria de l'AOD de l'Ajuntament de Barcelona i d'altres fluxos oficials que tenen un impacte en el desenvolupament de les ciutats i els països socis.
- Avaluat l'impacte de totes les actuacions de cooperació bilateral directa i d'almenys vuit projectes plurianuals de la convocatòria d'ONG que es duguin a terme en el marc del període 2013-2016.
- Dur a terme, com a mínim, vuit avaluacions en profunditat d'iniciatives d'educació per al desenvolupament, d'educació pels drets humans i educació per la pau.

Participació, coordinació i consulta

- Avaluat el funcionament del Consell Municipal de Cooperació Internacional per al Desenvolupament i fer una proposta de millores.
- Dotar-se d'un full de ruta o *policy paper* sobre coherència de polítiques de l'Ajuntament de Barcelona.
- Signar un conveni de col·laboració amb l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i la Diputació de Barcelona en l'àmbit de la política de cooperació al desenvolupament.

Capacitats i pressupost

- Contractar serveis especialitzats en el marc de l'avaluació de la política pública de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona.
- Dotar la política pública de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona d'una estructura institucional i administrativa que permeti la simplificació de procediments i que la doti d'una autonomia funcional més gran i de gestió interna.
- Destinar, com a mínim, el 5% del pressupost de cooperació de l'Ajuntament de Barcelona a l'enfortiment de capacitats dels actors de la cooperació catalana.
- Destinar el 0,7% dels ingressos propis a la política pública de cooperació al desenvolupament de l'Ajuntament de Barcelona.

Plan Director de Cooperación al Desarrollo, Solidaridad y Paz del Ayuntamiento de Barcelona 2013-2016

**Ajuntament
de Barcelona**

Índice

Introducción	39
Consolidación de una política pública con dos décadas de trayectoria	41
La acción global de Barcelona	43
Cooperación con valor añadido.....	47
La necesidad de un enfoque estratégico	51
A. Prioridades transversales	51
B. Prioridades sectoriales	52
C. Prioridades geográficas.....	56
Alianzas, modalidades e instrumentos para desplegar la política	59
A. Alizanzas para la acción	59
B. Modalidades e instrumentos de cooperación.....	61
C. Instrumentos de planificación, seguimiento y evaluación	62
D. Instrumentos de participación, coordinación y consulta	63
Capacidades y presupuesto.....	65

Acrónimos:

AOD: Ayuda Oficial al Desarrollo

DESC: Derechos Económicos, Sociales y Culturales

IDH: Índice de Desarrollo Humano

LGTB: Lesbianas, Gais, Transexuales y Bisexuales

OCDE: Organización para la Cooperación y el Desarrollo Económico

ODM: Objetivos de Desarrollo del Milenio

OMS: Organización Mundial de la Salud

ONG: Organización No Gubernamental

PIB: Producto interior bruto

PNUD: Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo

UE: Unión Europea

UN-HABITAT: Programa de las Naciones Unidas para los Asentamientos Humanos

UNICEF: Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia

UNRWA: Agencia de Naciones Unidas para los Refugiados de Palestina en Oriente Próximo

UpM: Unión por el Mediterráneo

Introducción

1. Este es el tercer Plan Director de Cooperación al Desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona (en adelante, Plan director). El primer ciclo de planificación estratégica se inicia con el Plan director 2006-2008, que sienta las bases de un modelo de cooperación alineado con la doctrina y los compromisos internacionales pero, al mismo tiempo, con voluntad de reivindicar la contribución particular y las especificidades de una cooperación como la del Ayuntamiento. El siguiente Plan director, que comprende el mandato 2009-2012, da continuidad a los objetivos fijados por el primer plan y profundiza en los esfuerzos de concentración sectorial y geográfica con intención de mejorar el impacto de la cooperación del Ayuntamiento. El Plan director 2013-2016 asume el reto de consolidar esta política pública en un contexto marcado por la incertidumbre y la disminución de recursos públicos. Por este motivo, el plan intensifica los esfuerzos para dotar esta política pública de los estándares de calidad que permitan situarla como un referente internacional en el ámbito de la cooperación municipalista al desarrollo, paz y derechos humanos.

39

2. El Plan director 2013-2016 parte de la premisa de que la mejor manera de contribuir a la eficacia del desarrollo es mediante la identificación del valor añadido de la cooperación del Ayuntamiento. En otros términos, por la vía de contribuir, desde la ventaja comparativa, a un modelo de cooperación propio en relación con el resto de los actores locales, nacionales e internacionales que participan de la agenda de desarrollo. Así, el requerimiento de las últimas reflexiones globales hablan de avanzar hacia políticas públicas de cooperación al desarrollo orientadas a resultados y, en consecuencia, mejor dotadas para el seguimiento, la evaluación, la transparencia y la rendición de cuentas, debe hacerse desde la lectura de la contribución específica y el valor añadido. Este enfoque es el que orienta la identificación de prioridades, compromisos e hitos a alcanzar y que se convierten en la hoja de ruta del Ayuntamiento en materia de cooperación al desarrollo, paz y derechos humanos para los próximos cuatro años.

3. La elaboración de este plan ha comprendido tres fases de elaboración. En la primera fase, la Dirección de Relaciones Internacionales y de Cooperación encargó a una comisión de personas expertas el apoyo para la elaboración de un borrador del Plan director. En la segunda fase, este borrador del Plan director se sometió a participación y debate con las ONG para el desarrollo, paz y derechos humanos y otros actores implicados en el desarrollo de los países y ciudades socios. La tercera fase consistió en la negociación del Plan director con los grupos políticos municipales con representación en el Ayuntamiento. Finalmente, el plan se ha aprobado por unanimidad en la sesión plenaria extraordinaria del Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo del 10 de enero de 2013 y en el Plenario del Consejo Municipal del 1 de febrero de 2013.

Consolidación de una política pública con dos décadas de trayectoria

4. La actual crisis económica y financiera impone retos muy importantes a la ciudadanía barcelonesa y catalana para cumplir con el compromiso fijado por la Ley 26/2001, de 31 de diciembre, de Cooperación al Desarrollo, aprobada unánimemente por el Parlamento de Cataluña, de contribuir a la consecución de un orden internacional más justo y solidario. Asimismo, los objetivos marcados para el 2015 por parte de la comunidad internacional a principios de este siglo, articulados en torno a los ODM, han quedado fuertemente comprometidos tanto por los efectos directos de la crisis sobre las economías y los colectivos más vulnerables, como por los efectos indirectos de la reducción de los flujos de AOD. En este contexto, la reflexión sobre el impacto de la cooperación al desarrollo, paz y derechos humanos y los resultados de estas políticas ha adquirido especial relevancia.

41

5. A pesar de este telón de fondo, el Ayuntamiento de Barcelona reafirma su compromiso con lo que prevé la ley catalana de cooperación al desarrollo, y asume el desafío de situar la acción del Ayuntamiento en este ámbito como referente internacional en la mejora de la eficacia de la ayuda al desarrollo y con la construcción de un modelo de gobernanza global más democrático y equitativo.

6. El Plan director 2013-2016 parte de la experiencia acumulada durante casi dos décadas en que la acción del Ayuntamiento en materia de cooperación al desarrollo y solidaridad internacional, paz y derechos humanos ha adquirido la naturaleza de política pública. El Ayuntamiento inició su trayectoria en este ámbito a principios de la década de los noventa, momento en que la ciudad en su conjunto, en plena efervescencia de las olimpiadas, se solidariza con la ciudad de Sarajevo que vivía la crudeza del asedio en medio de la guerra de los Balcanes. Esta expresión de movilización ciudadana de principios de los años noventa tuvo continuidad poco después, en 1994, cuando las organizaciones que trabajaban en el sector de la solidaridad impulsan la campaña que reclamaba que se dedicara el 0,7% del PIB a la AOD. En sintonía con este sentir de la ciudadanía, un decreto de alcaldía establecía, el mismo año, que se destinara un 0,7% del gasto corriente a la cooperación internacional y a la ayuda humanitaria. Este hecho marcó el inicio del programa Barcelona Solidaria.

7. Desde entonces, la cooperación que ha impulsado el Consistorio barcelonés parte de este doble compromiso, institucional y cívico, con la solidaridad y el desarrollo. Un compromiso institucional a través de las acciones que se impulsan directamente desde el Ayuntamiento, y una expresión cívica a través de las acciones que se impulsan de la mano de la sociedad civil de la ciudad. Un reflejo del importante protagonismo de la ciudadanía y el tejido asociativo de la ciudad en esta política es la creación, en el año 1998, del Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo, instrumento de participación de la ciudadanía de Barcelona en esta política pública, que ha estado en permanente evolución desde su creación.

8. A lo largo de este recorrido de casi dos décadas, la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento ha pasado de ser un programa aislado de subvenciones a entidades, a disponer de la estructura orgánica, las herramientas y los recursos propios y característicos de una política pública. También se ha tomado conciencia de la necesidad de garantizar la coherencia entre la política de cooperación al desarrollo y el resto de las políticas públicas del Ayuntamiento de Barcelona que tienen o podrían tener un impacto sobre las condiciones de vida, las oportunidades y el bienestar de las ciudades y los países socios. El Plan director 2013-2016 se convierte en el tercer ejercicio de planificación estratégica con el objetivo de institucionalizar y consolidar esta evolución.

La acción global de Barcelona

9. La ciudad de Barcelona quiere seguir contribuyendo a los procesos de desarrollo mediante la cooperación internacional. Desde su condición de capital de Cataluña, pretende hacer una aportación única y específica que contribuya al mismo tiempo a la proyección internacional de Barcelona y de Cataluña en su dimensión solidaria a escala global.

10. La convergencia de fenómenos como el de la globalización y el de la descentralización política contribuyen a dibujar un nuevo escenario para las relaciones internacionales y la cooperación al desarrollo dado que los gobiernos locales y las ciudades –también las autoridades regionales– adquieren un papel central. En un contexto de interdependencias crecientes, la agenda del desarrollo está cada vez más caracterizada por desafíos globales que requieren de una acción colectiva, coordinada y eficaz con el fin de proveer bienes públicos globales. La pobreza, las diferentes manifestaciones de la desigualdad, los gobiernos no democráticos, las amenazas a la preservación de la paz y la seguridad, la inestabilidad financiera, los desplazamientos forzados de personas, el deterioro del medio ambiente, la inequidad de género, las crisis humanitarias recurrentes o la extensión de enfermedades infecciosas y de las enfermedades no infecciosas (primera causa de morbilidad mundial) como consecuencia de la transición epidemiológica, se convierten en problemas que, por su naturaleza transnacional y al mismo tiempo por su impacto sobre el territorio, ya no pueden ser resueltos por los estados en solitario o unilateralmente.

43

11. Estos desafíos globales han ido acompañados de procesos de urbanización durante las últimas décadas por todo el planeta, hecho que ha agravado la dureza de las realidades antes referidas en los hábitats urbanos. La exclusión social, la degradación ambiental, los conflictos interculturales, la desprotección de la infancia, el incremento del paro, las restricciones a los derechos a la educación y a la salud, la violencia y la inseguridad ciudadana son desafíos que urgen una respuesta por parte del poder público local, eso es, del nivel de gobierno más próximo a la ciudadanía. En este contexto, el ámbito local y el ámbito global han dejado de constituir compartimentos estancos.

12. En consecuencia, el papel de las ciudades es doblemente estratégico. Por una parte, porque las ciudades se convierten en uno de los principales proveedores de bienes y servicios públicos y, por lo tanto, son actores de desarrollo de primer orden. Por la otra, porque la normalización de su participación en los espacios y foros internacionales de desarrollo permite avanzar hacia un modelo de gobernanza democrática de la globalización. Eso es, precisamente, lo que propugna el paradigma del nuevo multilateralismo cuando reivindica la configuración de un modelo más democrático y plural, que incorpore, más allá de los estados, a todos los actores de desarrollo. El nuevo multilateralismo entronca con la idea de construir un modelo de gobernanza democrática de la globalización que establezca un marco institucional capaz de afrontar los múltiples desafíos de desarrollo actuales y promover eficazmente el desarrollo humano sostenible.

13. Considerar la contribución de la ciudad desde esta perspectiva permite poner en sintonía dos estrategias de acción política no siempre coincidentes: la de las relaciones internacionales y la de la cooperación al desarrollo. Este Plan director, sin embargo, constituye una oportunidad en este sentido, incluso más si se tiene en cuenta que la arquitectura institucional sobre la que se despliega favorece una estrategia coherente en ambos ámbitos. Barcelona, desde su capitalidad de Cataluña y del Mediterráneo, y como ciudad global y comprometida internacionalmente, adopta un papel activo en el ámbito de la cooperación al desarrollo que va más allá del modelo de administración financiadora de iniciativas procedentes de otros agentes.

14. Este papel activo, que se concreta en el establecimiento de relaciones de intercambio y cooperación técnica con las ciudades socias del sur, en el fomento y participación activa en redes internacionales (como Ciudades y Gobiernos Locales Unidos, Medcités o Ciudades Educadoras, todas ellas con sede en Barcelona), o en la tarea de incidencia en la agenda internacional de la ayuda, no puede distinguirse de la estrategia de relaciones internacionales de la ciudad. Este enfoque enlaza con la voluntad de Barcelona de devenir un actor político internacional, corresponsable de los fenómenos que caracterizan el actual contexto de globalización, y, al mismo tiempo, recoge la histórica vocación internacionalista de la sociedad catalana y barcelonesa, que tiene un reflejo evidente en la importante presencia del Gobierno, la ciudad y el conjunto de actores que forman parte en redes internacionales.

15. Además, el modelo de relación que se establece en la cooperación entre ciudades permite transitar de un paradigma de relación vertical entre donante y receptor hacia un paradigma de relación horizontal basado en una perspectiva de intercambio y de construcción de relaciones de reciprocidad. Este es el tránsito necesario que se deriva de la agenda internacional de la eficacia de la ayuda y, más recientemente, de la eficacia del desarrollo. En coherencia con esta agenda, la cooperación del Ayuntamiento de Barcelona se fundamenta en una relación de asociación entre iguales, caracterizada por el trabajo horizontal entre ciudades socias, que comparten experiencias y las ponen al servicio de su ciudadanía. Para hacerlo, este modelo apuesta por fortalecer capacidades públicas y, por extensión, para garantizar el ejercicio efectivo de los derechos humanos, especialmente de los niños y otros colectivos vulnerables.

16. Hay que entender la cooperación entre ciudades en su acepción más integral, y no la referida únicamente a la cooperación entre gobiernos de las ciudades. De acuerdo con la reciente evolución de la teoría de la gestión pública, los modelos de gobierno que necesitan las sociedades actuales se caracterizan por formas de gobernanza democrática que requieren de la concertación entre actores público-privados para dar respuestas eficientes a los retos del desarrollo y a la generación de bienestar. En línea con el principio de apropiación democrática, el modelo de cooperación que debe promoverse es aquel que sea capaz de movilizar el conjunto de activos de la ciudad y ponerlos en relación con los homólogos de la ciudad socia. De aquí que la concertación con la sociedad civil, el tejido emprendedor, las universidades, los colegios profesionales, los sindicatos, etcétera, se convierta en un requisito indispensable.

17. Este nuevo escenario también supone una evolución de la propia agenda de la cooperación al desarrollo. Una agenda que en la actualidad no solo se preocupa por la gestión y el impacto de las políticas vinculadas estrictamente a la AOD, sino que, a partir de un enfoque más integral, también tiene presente el conjunto de políticas, instrumentos, flujos e intercambios que impactan en los procesos de desarrollo. El documento suscrito en el último Foro de Alto Nivel del Comité de Ayuda al Desarrollo de la OCDE celebrado en Busan (Corea del Sur) certifica oficialmente esta transición de la agenda de la eficacia de la ayuda hacia una agenda de eficacia del desarrollo. Este hecho abre el radio de acción de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento en varios sentidos: porque se interesa por los efectos de otras políticas y acciones municipales sobre el desarrollo; porque explora las complementariedades con las actuaciones y los flujos privados; porque reconoce el papel que juegan los diferentes agentes de la ciudad en la promoción de los procesos de desarrollo.

18. La incorporación y participación efectiva de nuevos agentes en esta política pública es, pues, un reto de primer orden para el Ayuntamiento de Barcelona. En este sentido, se prestará una especial atención a integrar en

las políticas de cooperación el mundo empresarial. Desde el Ayuntamiento se trabajará a fin de que la empresa, a pesar de no sea receptora de AOD, pueda aportar su pericia y conocimiento y pueda contribuir a los procesos de desarrollo de los países y ciudades socios. En cualquier caso, se constituirá un espacio de concertación en el marco de la Comisión Permanente del Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo en torno al papel de la cooperación empresarial en las políticas públicas del Ayuntamiento.

Cooperación con valor añadido

19. A partir de lo que prevé la ley catalana de cooperación al desarrollo y en coherencia con la evolución de la doctrina internacional sobre cooperación al desarrollo, **la misión** del Ayuntamiento de Barcelona en materia de cooperación al desarrollo es la de **contribuir, desde el valor añadido, a la ampliación de capacidades para promover el desarrollo humano sostenible, y a la construcción de un modelo de gobernanza democrática global**. Así planteada, la misión de esta política pública incorpora rasgos de continuidad y, a la vez rasgos innovadores con respecto a los ciclos de planificación precedentes.

20. Con respecto a la continuidad con los ciclos precedentes, se mantiene el compromiso con el concepto de desarrollo humano sostenible y el enfoque de capacidades. Esta visión del desarrollo, promovida por el PNUD e inspirada en las contribuciones, entre otros, del premio Nobel de Economía Amartya Sen, reconoce la naturaleza del proceso y el carácter multidimensional del desarrollo a la vez que pone el acento en la importancia de ampliar las capacidades y oportunidades de las personas para que escojan libremente la manera de vivir que consideren más digna. Es una concepción que rehúye planteamientos reduccionistas, unívocos y asistenciales.

47

21. En cuanto a las novedades, destaca, por una parte, el énfasis en el valor añadido de la cooperación del Ayuntamiento. Fruto de la reflexión de los últimos años en torno a la necesidad de mejorar el impacto de las políticas de cooperación al desarrollo y de apostar por la complementariedad y la coordinación entre donantes, el Ayuntamiento debe concentrar sus esfuerzos en aquellas acciones en las que puede aportar una ventaja comparativa. Dado que las necesidades en términos de desarrollo son muchas y todas ellas relevantes, la acción pertinente es aquella que parte de las capacidades, la pericia y que tiene en cuenta los atributos únicos del Ayuntamiento de Barcelona en relación con el resto de los donantes. Este punto de partida obliga a identificar los ámbitos de actuación sectorial en los que la ciudad sobresale y que pueden favorecer el desarrollo humano sostenible de los países y las ciudades socios, los ámbitos geográficos donde se puede articular una verdadera relación de asociación, y las modalidades de cooperación que le son propias. Asimismo, nuestro valor añadido, riqueza y diversidad también deben ir acompañados de una mejor coordinación para evitar multiplicidad de iniciativas y dispersión. En este sentido, se mejorará la coordinación entre los diversos actores de cooperación estatales y no estatales.

22. Por otro lado, la misión antes mencionada recoge una segunda novedad que supone la incorporación de una agenda de acción vinculada al nuevo multilateralismo. Esta innovación parte de la premisa de que el Ayuntamiento de Barcelona tiene que jugar un papel de liderazgo de los gobiernos locales en las redes y espacios internacionales con el objetivo de transformar el actual orden internacional hacia un orden más justo, o dicho de otra manera, hacia un modelo de gobernanza global más democrático y representativo. Los fenómenos de intensificación de la globalización, la urbanización, la descentralización, la integración regional y también el

aumento de la participación de la sociedad civil organizada, han permitido que los actores locales hayan pasado de ser espectadores a protagonistas de la acción internacional y hayan mostrado una marcada voluntad de incidencia política. Esta política pública se hace eco de esta realidad y la recoge en el duro núcleo de su misión.

23. Junto con la misión principal, los principios que orientan esta política pública, que se inspiran en la doctrina internacional y que también quedan recogidos en la ley catalana de cooperación al desarrollo, el Plan director de cooperación al desarrollo de la Generalitat y los planes directores anteriores del Ayuntamiento, son:

Principios de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona

- a) La **apropiación democrática** de los procesos de desarrollo por parte de las partes implicadas de los países y ciudades socios.
- b) La **alineación** con las estrategias, políticas, instituciones y procedimientos de los países y ciudades socios siempre que esta no entre en contradicción con los valores que inspiran esta política pública.
- c) La **coordinación, complementariedad y concertación** de actuaciones entre los diferentes actores de cooperación de la ciudad, de Cataluña, del Estado y en el seno de la comunidad internacional de donantes.
- d) La **rendición de cuentas** mutua entre las diferentes partes implicadas en la relación de asociación y la promoción de la **transparencia** en la gestión de esta política pública.
- e) La **gestión por resultados de desarrollo** y la aplicación de los principios de buena gestión pública en la planificación, seguimiento y evaluación a esta política.
- f) La **coherencia** en el conjunto de la actuación municipal en relación con la misión, los principios y los valores de esta política pública **y su coordinación y complementariedad con el resto de los actores de la cooperación catalana**.
- g) La **reciprocidad** que corresponde a una relación de asociación basada en un interés compartido y en una relación de equidad donde todas las partes participan activamente y se relacionan de manera horizontal.
- h) La **innovación** vinculada a la eficacia y a la calidad de la política y que debe permitir explorar nuevos instrumentos de cooperación y de financiación del desarrollo.
- j) El **reconocimiento** y el **respeto mutuos entre los socios** con respecto a los valores, a la lengua y a la identidad propios.

24. A su vez, los valores son el núcleo de las decisiones y determinan la capacidad de liderazgo, también en el ámbito de la cooperación al desarrollo. En este sentido, esta política pública identifica unos valores comunes a partir de los cuales la acción concertada y las alianzas entre los diferentes agentes de la ciudad a favor del desarrollo serán más decididas y coherentes. Los valores que inspiran esta política pública, además de conferirle su naturaleza transformadora, se extraen de la ley catalana de cooperación al desarrollo. En esta norma se recoge la sensibilidad de la ciudadanía catalana y barcelonesa con respecto a valores como la justicia, la igualdad, el pluralismo identitario y el fomento de la paz y los derechos humanos, con especial atención a los derechos colectivos.

Valores de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona

- a) El reconocimiento del ser humano en las dimensiones individual y colectiva, como protagonista y destinatario último de la política de cooperación pública al desarrollo.
- b) El fomento de la paz, la justicia, la igualdad y la equidad en las relaciones entre personas, pueblos, culturas, naciones y estados, y también la prevención y la solución pacífica de los conflictos y las tensiones sociales, y el fortalecimiento y el arraigo de la paz y de la convivencia.
- c) La promoción y la defensa de los derechos humanos y las libertades fundamentales, universales, indivisibles e interdependientes, considerando la libertad, la democracia y la dignidad de la persona como fundamentos de todo el esfuerzo, en pro del desarrollo humano.
- d) El reconocimiento del derecho de los pueblos a la defensa y a la promoción de la cultura, la lengua y la identidad propias, y también de los valores de la convivencia multicultural.

- e) La defensa y la promoción de las personas y los colectivos más desfavorecidos o de los que sufren discriminaciones políticas o económicas por razones de sexo, de orientación sexual, de edad (teniendo en especial consideración a los niños) de raza o de etnia, de cultura o de religión, sobre la base de un enfoque de derechos.
- f) El reconocimiento de los derechos económicos, laborales y sociales, del trabajo, la empresa y el buen gobierno como cimientos de un desarrollo económico duradero, equitativo y sostenible, que incida también en la redistribución de la riqueza y en la justicia social.
- g) El impulso y la promoción de la educación para el desarrollo, los derechos humanos y la paz (sensibilización, formación, investigación y búsqueda e incidencia política), instrumento reconocido en la ley de cooperación catalana para apoderar y capacitar a los agentes del sur y del norte, para facilitar las herramientas cognitivas, de formación y pedagogía que permitan entender las causas de desigualdades y sus consecuencias, y actuar ante estas y contribuir a un auténtico intercambio para la transformación social.

La necesidad de un enfoque estratégico

25. En aplicación de la misión de esta política pública, el presente Plan director define objetivos estratégicos de desarrollo que deben permitir desplegar los compromisos y resultados que deben alcanzarse y las acciones concretas que deben emprenderse en los próximos cuatro años. El establecimiento de prioridades y objetivos también permitirá concentrar los esfuerzos en aquella agenda de actuación más vinculada al valor añadido de la cooperación del Ayuntamiento de Barcelona. Los objetivos se articulan alrededor de tres ámbitos de priorización: las prioridades transversales, las prioridades sectoriales y las prioridades geográficas.

A. Prioridades transversales

51

26. Inspirados en los valores que impregnan la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento, los objetivos transversales concretan la concepción transformadora de la cooperación al desarrollo que se desprende del espíritu recogido en la ley catalana de cooperación al desarrollo. Estos objetivos se orientan a la promoción de cambios en las relaciones y en las estructuras que generan pobreza, exclusión, desigualdades y conflictos, y que suponen trabas recurrentes para los procesos de desarrollo de los países y ciudades socios. Su cumplimiento debe entenderse como la garantía de las condiciones mínimas para la promoción de procesos de desarrollo y supone que el conjunto de actuaciones de la cooperación del Ayuntamiento tiene que incorporarlos de forma transversal y sistemática. Así, en coherencia con lo que prevé la ley catalana de cooperación al desarrollo, el Plan director de la Generalitat de Catalunya y de forma consistente con lo que hasta ahora se consideraban ejes transversales de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento, el Plan director 2013-2016 establece como objetivos transversales los siguientes:

Objetivos transversales de la cooperación al desarrollo del ayuntamiento

Objetivo transversal 1. Promover el respeto integral, la consolidación y el ejercicio efectivo de los derechos humanos, prestando especial atención a los derechos de los niños, la gobernanza democrática y el fortalecimiento del tejido social.

El desarrollo humano se entiende como un proceso de ampliación de oportunidades, capacidades y libertades de los individuos a fin de que puedan vivir la vida que consideren más digna. En este contexto, la promoción de la democracia y los derechos humanos por parte de la política de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona se convierte en ineludible. Las actuaciones del Consistorio deben concebir a las personas y a los pueblos como titulares de derechos y deben promover que las instituciones públicas cumplan sus obligaciones respecto a la ciudadanía. Asimismo, se hace imprescindible apoderar a la ciudadanía y a la sociedad civil de los países y ciudades socios, sobre todo de los sectores más desfavorecidos o que han sufrido

históricamente discriminación, dado que, por medio de la participación cívico-política del control democrático y de una representación inclusiva, velan por la responsabilidad de las autoridades públicas en la provisión equitativa de bienes y servicios públicos.

Objetivo transversal 2. Promover la cultura de la paz e incorporar la perspectiva de la sensibilidad al conflicto y de construcción de paz

La ausencia de violencia es una precondition para el desarrollo humano sostenible. Por este motivo, las actuaciones de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona deben ir encaminadas a crear un entorno que favorezca la convivencia, la prevención de conflictos, la solución pacífica de controversias, el fomento y la construcción de la paz y el respeto integral de los derechos humanos y que, en ningún caso, aquellas actuaciones puedan causar ningún daño (*do no harm*). Asimismo, el Ayuntamiento de Barcelona debe centrar sus esfuerzos en promover entre la ciudadanía de la ciudad los valores de la cultura de la paz y dar a conocer las causas estructurales que generan desigualdades y pobreza.

Objetivo transversal 3. Promover la sostenibilidad del desarrollo en su triple dimensión: social (que incluye la cultural y la política), económica y ambiental

Ante un modelo de desarrollo que ejerce una fuerte presión sobre los recursos naturales y el medio ambiente, y en el que las consecuencias negativas son especialmente visibles en los países del sur, es necesario promover modelos de desarrollo sostenible que basen su crecimiento y bienestar en una relación armónica y respetuosa con los ecosistemas y con los individuos que forman parte. En otras palabras, el uso racional y la gestión óptima, de los recursos naturales, entendidos como la garantía para alcanzar un desarrollo que no comprometa a las generaciones, exige la participación activa e inclusiva de los principales interesados en la toma de decisiones.

Objetivo transversal 4. Promover la equidad entre las mujeres y los hombres mediante la aplicación de la perspectiva de género

Desde la Declaración y la Plataforma de Acción surgidas de la cuarta Conferencia de Beijing de 1995, pasando por el tercer ODM fijado en el año 2000, es evidente la urgencia de que los poderes públicos incorporen la dimensión de género en sus actuaciones con el ánimo de revertir las desigualdades y las brechas entre mujeres y hombres. Una de las maneras para contribuir a una igualdad real y efectiva radica, precisamente, en garantizar la incorporación de la perspectiva de género y de las mujeres en todo el ciclo de las políticas públicas, también la de cooperación al desarrollo. Esta estrategia de transversalización, complementaria a las actuaciones sectoriales de apoderamiento de las mujeres, entronca con el enfoque conocido como *Género en el desarrollo* que pone el acento en las asimetrías de poder entre mujeres y hombres y en las causas estructurales que las reproducen.

52

B. Prioridades sectoriales

27. La identificación de prioridades en este ámbito toma como punto de partida la centralidad que concede este Plan director a la apuesta por una cooperación al desarrollo del Ayuntamiento con valor añadido. El contexto de escasez de recursos públicos, de proliferación de actores de cooperación al desarrollo y de una presión creciente por parte de la ciudadanía, del norte y del sur, en la exigencia de resultados de cooperación al desarrollo, no hacen más que incrementar la necesidad de dotar esta política pública de un sello propio que facilite la concentración de recursos y garantice una contribución específica, relevante y eficaz en términos de desarrollo. Por lo tanto, a la hora de establecer prioridades de actuación sectorial, habrá que considerar la agenda donde converge lo que es relevante en términos de desarrollo con lo que sabemos hacer mejor o para lo que tenemos atributos distintivos.

28. La ciudad se ha distinguido por su vocación internacionalista. Un reflejo de esta realidad es la fuerte presencia y protagonismo que tiene en declaraciones y redes internacionales de ciudades –se calcula que Barcelona dispone de una experiencia de colaboración en 34 redes de cooperación internacional multilateral sin ser capital de estado–. Además, se proyecta como una ciudad de referencia en la provisión de respuestas públicas a desafíos propios de la ciudad en ámbitos como la planificación urbanística y el diseño de espacios públicos,

la apuesta por la innovación en ámbitos como el biomédico o el tecnológico, o el diseño de políticas públicas orientadas a la cohesión social y la gestión intercultural. En este sentido, Barcelona se convierte en un actor privilegiado para ejercer el liderazgo de las ciudades (que puede encontrar apoyo en plataformas como el Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo) y los gobiernos locales con respecto a discurso y pensamiento sobre cooperación al desarrollo y asumir la responsabilidad que le corresponde en la transformación de las relaciones internacionales.

29. Barcelona puede y debe desarrollar un liderazgo también en la arena internacional como promotor de una agenda de profundización democrática y de respeto y ejercicio efectivo de los derechos humanos en aquellas regiones del mundo donde tiene un espacio de influencia natural. En el contexto actual de cambios y transiciones políticas en varios países de la orilla sur del Mediterráneo, Barcelona tendría que estar atenta a las demandas procedentes de estas ciudades en transformación que necesitan en muchas ocasiones del apoyo o reconocimiento internacional para legitimar o impulsar procesos complejos, cuando no conflictivos. Tanto el Gobierno de la ciudad como los diferentes agentes de la sociedad civil pueden convertirse en aliados estratégicos para acompañar procesos de cambio a favor de la democratización y la construcción de ciudadanía.

30. La ciudad se proyecta internacionalmente como ciudad innovadora, es decir, como una ciudad del conocimiento. Este puede ser un activo importante para la cooperación al desarrollo de la ciudad si se encuentra la manera de vincular la apuesta por la innovación con la agenda del desarrollo. Hay que explorar, pues, las posibilidades de apostar por el fomento de clústeres de conocimiento en aquellos ámbitos de excelencia de la ciudad –el biomédico, la gestión ambiental, la promoción de la emprendeduría y las nuevas tecnologías, etcétera– vinculados a búsqueda de soluciones innovadoras a problemas de desarrollo.

31. El modelo de gestión municipal de Barcelona puede resumirse en una acción pública orientada a hacer realidad la idea del «derecho a la ciudad», concepto que integra los derechos urbanos, socioeconómicos, culturales y políticos. Internacionalmente, el Ayuntamiento de Barcelona destaca en la provisión de algunos de estos derechos. Este es el caso de la planificación urbanística y la creación de espacios públicos, o el fomento de la emprendeduría y el desarrollo económico local.

La experiencia acumulada en ciudades como Sarajevo, Gaza y La Habana en el primer caso, y en la ciudad de Medellín o más recientemente en Maputo, en el segundo, devienen activos de primer orden. Asimismo, Barcelona ha sido reconocida como «Ciudad Amiga de la Infancia» por UNICEF. Un reconocimiento que convierte Barcelona en una ciudad pionera en cuanto a la elaboración de políticas adelantadas que den cumplimiento a los derechos de los más pequeños, pero que también la compromete a dar apoyo en este ámbito a las ciudades socias.

32. En tanto que actor de la cooperación descentralizada, el Ayuntamiento parte de una posición privilegiada para promover la buena gobernanza local a través de su modelo de cooperación ciudad-ciudad, sin renunciar a la promoción de iniciativas orientadas a evitar éxodos rurales que incrementen los problemas a las grandes aglomeraciones urbanas. En el desarrollo de esta agenda, la ciudad de Barcelona parte de una buena experiencia de promoción de políticas públicas orientadas a la cohesión social, de promoción de la participación ciudadana en la acción gubernamental con especial atención a la política de barrios, y de profundización de un modelo de descentralización política, administrativa y fiscal en permanente revisión.

33. La acción humanitaria es otro de los ejes al que el Ayuntamiento quiere contribuir debido a las crecientes vulnerabilidades y amenazas que sufren especialmente los países y ciudades socios, ya sean de origen natural, siconatural o humano. Pero esta contribución pretende ser muy específica y al margen de las actuaciones que tienen como finalidad la satisfacción de las necesidades inmediatas de las poblaciones afectadas por catástrofes. En este sentido, el Ayuntamiento centrará sus esfuerzos en un doble objetivo. Por una parte, se orientará hacia el ámbito de la reconstrucción posemergencia de zonas urbanas y de la mejora de las condiciones de vida de la población y del acceso a los servicios básicos y, por otra, hacia la adopción de estrategias de reducción de riesgos de desastres.

34. Finalmente, la relación de proximidad de este nivel de gobierno con la ciudadanía y la existencia de un tejido asociativo muy importante y comprometido con la cooperación y la solidaridad en la ciudad, sitúa el impulso de la educación para el desarrollo, los derechos humanos y la paz en el centro de la agenda de esta política pública. En un contexto de crisis económica y bajada de recursos públicos es cuando se hace necesario, más que nunca, recuperar la base social de esta política pública. El Ayuntamiento de Barcelona tiene un papel de liderazgo importante en la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz ya sea como promotor de iniciativas y campañas propias o como facilitador de las iniciativas procedentes de la sociedad civil.

35. A partir de los ámbitos de excelencia de la ciudad, las especificidades que le son propias como actor de cooperación descentralizada, y el marco de oportunidades y responsabilidades que deriva del contexto internacional, este Plan director propone concentrar la acción sectorial de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona en torno a una serie de objetivos estratégicos vinculados con la misión de esta política pública, es decir, de contribuir a la ampliación de capacidades para promover el desarrollo humano sostenible y la construcción de un modelo de gobernanza democrática global.

Objetivos estratégicos de la cooperación al desarrollo del Ayuntamiento

Objetivo estratégico 1. Ampliar las capacidades institucionales y ciudadanas para promover la gobernanza democrática local.

► **Objetivo específico 1.1.** Acompañar los procesos de fortalecimiento institucional y el diseño y gestión de las políticas públicas municipales de los países y ciudades socios.

► **Objetivo específico 1.2.** Acompañar los procesos de descentralización política, administrativa y fiscal, y la gobernanza multinivel.

► **Objetivo específico 1.3.** Ampliar las capacidades del personal técnico y político de las instituciones públicas de las ciudades socias, en especial de los mecanismos de rendición de cuentas o sistemas de garantía.

► **Objetivo específico 1.4.** Fomentar la participación, el diálogo y la concertación entre las instituciones municipales y la sociedad civil de los países y ciudades socios, poniendo especial énfasis en la participación de los niños como sujetos de derecho, en los espacios de toma de decisión municipal.

► **Objetivo específico 1.5.** Ampliar las capacidades de las instituciones públicas locales y las organizaciones de la sociedad civil en la prevención de los conflictos violentos y para la construcción de una auténtica cultura de paz.

Objetivo estratégico 2. Promover el derecho a la ciudad y la cohesión social mediante la provisión de bienes públicos locales, desde un enfoque de derechos y de equidad de género.

► **Objetivo específico 2.1.** Fortalecer los sistemas públicos (o con vocación de servicio público) de provisión de bienes públicos en el ámbito local, con un énfasis en los colectivos más vulnerables como la infancia.

► **Objetivo específico 2.2.** Ampliar las capacidades de gestión de las instituciones públicas y de las comunidades locales para garantizar el acceso a los servicios de salud, al agua potable y al saneamiento de la población, el tratamiento de residuos, la sostenibilidad ambiental y promover la soberanía alimentaria, entendida como el derecho de los pueblos a determinar sus políticas alimentarias de producción y distribución, y el acceso a la tierra y a los recursos naturales.

► **Objetivos específico 2.3.** Acompañar los procesos de planificación urbana y de creación de espacios públicos orientados a la creación de ciudades más cohesionadas y más sensibles con las personas con discapacidades físicas.

► **Objetivo específico 2.4.** Promover y defender el ejercicio efectivo de los derechos humanos y de los DESC en el ámbito local, y de los derechos de las mujeres y del colectivo LGTB en condiciones de igualdad.

► **Objetivo específico 2.5.** Contribuir al fortalecimiento de las identidades de los pueblos mediante el apoyo a la educación multicultural y plurilingüe, así como la recuperación y divulgación de su memoria.

Objetivo estratégico 3. Ampliar las capacidades de emprendeduría y del tejido productivo para el desarrollo económico local.

- **Objetivo específico 3.1.** Fortalecer el tejido económico, las capacidades productivas y la diversificación de iniciativas económicas sostenibles en el nivel municipal.
- **Objetivo específico 3.2.** Fortalecer las políticas públicas empresariales y comerciales de los países y ciudades socios que den apoyo a los y las productor/as y comerciantes locales.
- **Objetivo específico 3.3.** Dar apoyo a las iniciativas de economía social y solidaria en los países y ciudades socios, especialmente en el ámbito municipal.
- **Objetivo específico 3.4.** Promover el apoderamiento económico de las mujeres en los países y ciudades socios.
- **Objetivo específico 3.5.** Garantizar el espacio de reflexión para una mayor implicación del sector empresarial en la cooperación al desarrollo.

Objetivo estratégico 4. Ampliar las capacidades en la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz.

- **Objetivo específico 4.1.** Contribuir a mejorar el conocimiento por parte de la ciudadanía barcelonesa sobre las causas estructurales que provocan la pobreza, las desigualdades, la exclusión y la violencia, así como el conocimiento y la aplicación del marco jurídico internacional relativo a los derechos humanos y la convención sobre los derechos del niño y sobre las herramientas para combatirlas de una manera más eficaz, mediante el apoyo de iniciativas ciudadanas en el ámbito de la educación formal, no formal e informal.
- **Objetivo específico 4.2.** Incrementar la sensibilización y movilización social de la ciudadanía barcelonesa para transformar actitudes y comportamientos en pro del desarrollo humano sostenible y la paz.
- **Objetivo específico 4.3.** Promover la concertación entre el conjunto de actores públicos y privados de Barcelona implicados en la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz, a partir de los valores añadidos respectivos.
- **Objetivo específico 4.4.** Fomentar una acción del Gobierno municipal de Barcelona coherente con la promoción de la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz.

Objetivo estratégico 5. Participar e incidir en la promoción de un nuevo multilateralismo y la construcción de un modelo de gobernanza democrática global y multinivel.

- **Objetivo específico 5.1.** Promover la participación del Ayuntamiento de Barcelona en los espacios decisorios del sistema multilateral y europeo de cooperación al desarrollo.
- **Objetivo específico 5.2.** Consolidar la participación y el liderazgo del Ayuntamiento de Barcelona en las redes internacionales y europeas de gobiernos locales y regionales en el ámbito de la cooperación al desarrollo, paz y derechos humanos.
- **Objetivo específico 5.3.** Promover el diálogo y las sinergias con las administraciones públicas catalanas, en especial la Generalitat de Catalunya; la Diputación de Barcelona y el Área Metropolitana de Barcelona, el Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo y con el Gobierno del Estado para avanzar en la alineación de posicionamientos hacia el nuevo multilateralismo y la construcción de un modelo de gobernanza democrática global.
- **Objetivo específico 5.4.** Contribuir a mejorar las capacidades del sistema multilateral para proveer bienes públicos globales desde una óptica descentralizada.

Objetivo estratégico 6. Consolidar las capacidades de acción humanitaria, con relación al valor añadido del Ayuntamiento de Barcelona

- **Objetivo específico 6.1.** Contribuir a la reconstrucción, restauración, rehabilitación y regeneración de zonas urbanas afectadas por catástrofes de origen natural, socionatural o humano, con especial atención a las necesidades de las personas afectadas por estos motivos, prestando atención a la infancia como colectivo especialmente vulnerable.

- **Objetivo específico 6.2.** Contribuir a incrementar la resiliencia de una manera equitativa de las poblaciones que han sufrido o que pueden sufrir desastres, por medio de la adopción de estrategias de prevención, preparación y mitigación.
- **Objetivo específico 6.3.** Contribuir a asegurar la protección contra toda forma de violencia y abuso de los colectivos de población más vulnerables en contextos de crisis humanitaria, y especialmente de los niños, e incrementar su resiliencia y recuperación emocional.

Objetivo estratégico 7. Reforzar el tejido asociativo de las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos de la ciudad de Barcelona

- **Objetivo específico 7.1.** Elaborar un plan de acción en apoyo de las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos de la ciudad de Barcelona ante el nuevo escenario que incorpore facilitar su ubicación, para aquellas entidades que lo soliciten, en edificios municipales con propuestas de servicios compartidos.
- **Objetivo específico 7.2.** Sensibilizar, informar, formar y acompañar a las asociaciones para adaptarse a la nueva situación del sector.
- **Objetivo específico 7.3.** Promover la diversificación de fuentes de financiación de las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos y poner énfasis en un nuevo modelo de rendición de cuentas.
- **Objetivo específico 7.4.** Facilitar el acceso de las entidades barcelonesas a fuentes de financiación internacional y apoyo a la creación de consorcios.

C. Prioridades geográficas

56

36. El objetivo de la eficacia y los principios de coordinación y complementariedad obligan a la concentración de recursos y a la focalización geográfica. La política de cooperación del Ayuntamiento de Barcelona se convierte en un referente de la cooperación descentralizada y un modelo de cooperación entre ciudades. En coherencia, el principal foco de priorización geográfica de esta política pública es el ámbito local y, en particular, los hábitats urbanos. El valor añadido de la cooperación del Ayuntamiento de Barcelona se da en la relación de asociación entre ciudades socias, y es en el marco de esta relación donde hace falta concentrar los principales esfuerzos. Eso no excluye que, de forma complementaria al enfoque local, se promuevan actuaciones en clave regional, nacional o global que se suman a los objetivos estratégicos definidos en el apartado anterior. La contribución a la innovación en la provisión de bienes públicos globales como la investigación en salud internacional, la conservación ambiental o la incidencia a favor de un sistema de gobernanza democrática global, son ejemplos de acciones prioritarias para esta política pública que trascienden el ámbito local.

37. África subsahariana y el Mediterráneo adquieren especial relevancia en el contexto actual ya sea desde un punto de vista de responsabilidades como desde un punto de vista de oportunidades. En el caso de los países de África subsahariana, los indicadores de desarrollo humano continúan siendo los que presentan un peor comportamiento, muchas veces en contextos de crecimiento económico pero con grandes déficits de gobernanza democrática y de respuesta pública a los desafíos de desarrollo. En el caso de la región Mediterránea, los procesos de cambio político que se iniciaron a finales del 2010 con la llamada primavera árabe abren oportunidades reales de transición o profundización democrática que hace falta aprovechar, sin olvidar, sin embargo, la parte más oriental del Mediterráneo y las necesidades de trabajo que se puedan ir presentando en las comunidades que sufren las consecuencias del conflicto en sus vidas. Con respecto al subcontinente latinoamericano, aunque la gran mayoría de los países de la región se clasifican como países de renta media, la realidad de las cifras macroeconómicas continúan escondiendo bolsas de pobreza y exclusión de dimensiones similares a las del África subsahariana.

38. La asignación geográfica de recursos y la identificación de las ciudades socias prioritarias se sustenta en criterios de selectividad que atienden a factores de diversa naturaleza. En primer término, los criterios que definen aquellas realidades del sur donde es necesario y relevante cooperar. En este sentido se tienen en cuenta los índices más utilizados a nivel internacional que reflejan el grado de desarrollo de una sociedad como el IDH

del PNUD, el coeficiente de Gini para medir la brecha de desigualdad de ingresos entre los más ricos y los más pobres y el índice de pobreza.

39. En segundo término, los criterios que se derivan de las capacidades instaladas o potenciales del Ayuntamiento y de su ventaja comparativa. Las experiencias de asociación previa de países o ciudades del sur con el Consistorio, el peso y la presencia de un número importante de agentes catalanes que trabajan por el desarrollo de un país o ciudad del sur, la residencia en Barcelona de una importante comunidad de personas migradas de aquel país o ciudad socia, la detección de necesidades en el sur que puedan ser atendidas y satisfechas por la pericia sectorial del Ayuntamiento y el hecho de que Barcelona pueda compartir dimensiones y problemáticas similares configuran, todos ellos, criterios a tener en consideración a la hora de identificar a los socios del sur.

40. Finalmente, los criterios que determinan dónde es viable establecer relaciones de asociación que garanticen la eficacia de la ayuda y la apuesta por procesos de transformación. Bajo este paraguas se incluye una mínima capacidad institucional de los socios del sur con el fin de liderar sus propios procesos de desarrollo, el compromiso en el respeto, la defensa y la promoción de los derechos humanos y el interés y proactividad mostrados para establecer una relación estable y comprometida con el Ayuntamiento de Barcelona.

Criterios para la identificación de ciudades socias prioritarias

A. **Criterios de necesidad:** IDH + índice de desigualdad + índice de pobreza multidimensional.

B. **Criterios de capacidades:** asociación previa + presencia agentes barceloneses y catalanes + colectivos de personas migradas + agenda coincidente con nuestras pericias sectoriales + dimensiones y problemáticas similares

C. **Criterios de eficacia:** capacidades institucionales del socio + respeto de los derechos humanos + compromiso con el desarrollo + proactividad en la relación de asociación

57

41. De acuerdo con estos criterios, se establecen como ciudades prioritarias Medellín, Maputo, La Habana y el eje Tánger-Tetuán. Además, la cooperación de Barcelona prestará una especial atención a las poblaciones palestinas de Cisjordania y la Franja de Gaza. Eso no excluye que, en la ejecución de este Plan director, en concreto a través de los respectivos planes anuales, se puedan incluir otras ciudades prioritarias que cumplan los criterios anteriormente citados, hasta un máximo de siete, e incluso que se pueda modificar esta lista. Con estas ciudades, Barcelona mantendrá relaciones en diversos sectores de trabajo, a partir de las identificaciones que se realizarán conjuntamente.

42. Por otra parte, el Ayuntamiento de Barcelona asume el compromiso de promover la cooperación triangular con las ciudades prioritarias. El objetivo es crear sinergias entre los diferentes actores del sur y generar las condiciones a fin de que puedan compartir experiencias, buenas prácticas o transferir conocimientos ante situaciones y problemáticas similares. También se mantendrán asistencias técnicas en ámbitos puntuales de común interés con ciudades no consideradas estrictamente prioritarias con las que Barcelona haya mantenido relaciones históricamente o con las que se identifiquen ámbitos estratégicos de trabajo, siempre que estén en el marco regional prioritario identificado anteriormente.

Alianzas, modalidades e instrumentos para desplegar la política

A. Alianzas para la acción

43. El documento del Partenariado de Busan para la Eficacia de la Cooperación al Desarrollo enfatiza la necesidad de incorporar el conjunto de actores de desarrollo en la agenda de la eficacia. Por eso, esta política pública expresa un compromiso que implica al conjunto de la sociedad. El Plan director quiere impulsar la acción coordinada y concertada del conjunto de agentes de la ciudad que tienen o pueden tener un papel en los procesos de desarrollo de los países y ciudades socios. La concreción de esta voluntad supondrá mejorar los instrumentos adaptados a la modalidad de cooperación concertada, establecer mecanismos para trabajar la coherencia de políticas y fomentar espacios de encuentro y coordinación entre los diferentes agentes de la ciudad implicados en la aplicación de esta política pública.

59

44. El abordaje de la cooperación al desarrollo desde una perspectiva integral obliga a reconocer los diferentes papeles que pueden desarrollar los agentes de la ciudad en la promoción del desarrollo: como agentes de desarrollo, como agentes de cooperación al desarrollo y como agentes financiadores. El liderazgo del Ayuntamiento en la aplicación de esta política pública implica adoptar una estrategia de relación que contemple estos papeles diferenciados y que permita movilizar el conjunto de activos de la ciudad para sumar esfuerzos.

45. Por **agentes de desarrollo** de la ciudad se entiende aquellos actores que, sin tener entre sus objetivos la cooperación al desarrollo, en el despliegue de sus actividades pueden contribuir a procesos de desarrollo. Este puede ser el papel que desarrollan algunas empresas en los países o ciudades socios. Cada vez hay más voces que reconocen el papel central que juega el sector privado en la generación de bienestar y en la lucha contra la pobreza. Así, por ejemplo, la «Agenda para el Cambio» que propone la Comisión Europea en una de sus últimas comunicaciones pone de relieve la necesidad de trabajar más estrechamente con el sector privado dado su rol en el desarrollo. En la misma línea se enmarcan las conclusiones de Busan en tanto que recomienda, entre otros, incorporar el sector privado en el diseño y la implementación de las políticas y estrategias para el desarrollo para fomentar un crecimiento sostenible y reducir la pobreza. Por este motivo, el Ayuntamiento quiere explorar las aportaciones que los agentes empresariales pueden hacer en materias como la emprendeduría, la promoción de capacidades productivas, el refuerzo del tejido empresarial en los países del sur o el acompañamiento de procesos de responsabilidad social corporativa. En este sentido, se promoverá un espacio de diálogo con los principales actores de cooperación al desarrollo para definir las líneas básicas en que se circunscribirá el trabajo del Ayuntamiento en este ámbito.

46. También se valora positivamente el papel que pueden desarrollar los colectivos de personas migradas a partir de la contribución vinculada a las remesas económicas o sociales en sus comunidades de origen. Pero las acti-

vidades de estos agentes no solo se circunscriben en el marco de la iniciativa privada, sino que, al mismo tiempo, pueden ser objeto de subvención pública. En cualquier caso, esta política pública debe tenerlas en cuenta por el impacto potencial que tienen en términos de desarrollo. Este es el ámbito de la coherencia de políticas y la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz.

47. Por **agentes de cooperación al desarrollo** de la ciudad entendemos, según establece la ley de cooperación al desarrollo, aquellas entidades o instituciones que actúan en el ámbito de la cooperación al desarrollo. Dentro de este grupo, destaca el trabajo que llevan a cabo a las ONG para el desarrollo, los derechos humanos y la paz. Su trayectoria decidida y constante en la solidaridad internacional durante las dos últimas décadas las han convertido en el socio por excelencia en el despliegue de esta política pública. Barcelona destaca por ser una ciudad que acoge la mayoría de las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos catalanas, buena parte de las españolas y también algunas ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos de ámbito internacional. La disminución de recursos públicos para la cooperación al desarrollo impone desafíos importantes para las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos durante los próximos años tanto respecto a la diversificación de fuentes de financiación como respecto al papel que desarrollan como agentes mediadores entre la ciudadanía y las administraciones públicas del norte y del sur. El Ayuntamiento de Barcelona tiene que acompañar a las ONG para el desarrollo, la paz y los derechos humanos en la gestión de estos desafíos. Por este motivo, impulsará una reflexión profunda al respecto en el seno del Consejo Municipal de Cooperación internacional de Barcelona durante el periodo de vigencia del Plan director 2013-2016 para explorar las vías más adecuadas para favorecer este proceso.

60

48. Además, la ciudad cuenta con un importante número de personas voluntarias vinculadas a instituciones de prestigio de la ciudad de Barcelona, como son los colegios profesionales, y también con un tejido asociativo muy rico y plural, bien estructurado y arraigado a la realidad de los barrios, como las entidades de ocio, y que desarrolla un papel primordial en el ámbito de la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz. A su vez, las organizaciones y asociaciones sindicales desarrollan un papel muy importante en la promoción de los derechos humanos laborales en los países y ciudades socios, así como lo hacen las organizaciones empresariales vinculadas a la pequeña y mediana empresa catalana en su rol de promotoras de la emprendeduría, el apoyo al tejido productivo y la generación de empleo y de un entorno que sea favorable a su desarrollo.

49. Barcelona es una ciudad que acoge universidades, centros de investigación y *think tanks* de referencia internacional en el ámbito de las políticas públicas, las relaciones internacionales y la cooperación al desarrollo. Este hecho se vincula con la proyección internacional de Barcelona como una ciudad que apuesta por la innovación y la generación de conocimiento. El Ayuntamiento de Barcelona, mediante esta política pública, debe impulsar el liderazgo de la ciudad en la innovación y la generación de conocimiento en el ámbito de la cooperación al desarrollo, especialmente con respecto a la provisión de bienes públicos globales como son la salud internacional, la seguridad, la gestión medioambiental o la gobernanza democrática global. La concertación con universidades, centros de investigación y *think tanks* de la ciudad se convertirá en prioritaria en el ejercicio de este liderazgo.

50. Por **agentes financiadores** de la ciudad se entiende aquellas instituciones y organizaciones que pueden movilizar recursos económicos dirigidos a dar apoyo a iniciativas de cooperación al desarrollo, al margen de las instituciones públicas. En términos globales, los fondos privados dirigidos a financiar programas y proyectos de desarrollo han ido ganando terreno vertiginosamente los últimos años de la mano de iniciativas como los fondos globales. Las fundaciones filantrópicas y los fondos procedentes de la responsabilidad social corporativa de las empresas constituyen el origen principal de estos recursos. Se promocionará, por lo tanto, la participación de las empresas como donantes en algunos de los proyectos de cooperación al desarrollo, además de estimular iniciativas de partenariado público-privado. Desde esta política pública es necesario velar para que la actividad de los agentes financiadores sea coherente con la misión, principios y valores de esta política y buscar las complementariedades

entre la AOD del Ayuntamiento y las iniciativas promovidas por estos fondos privados con el objetivo de incrementar el impacto global de la cooperación al desarrollo que se promueve desde la ciudad, especialmente para fomentar el crecimiento sostenible y la reducción de la pobreza.

B. Modalidades e instrumentos de cooperación

51. La cooperación al desarrollo del Ayuntamiento tiene un claro valor añadido en el modelo de cooperación ciudad-ciudad. Este modelo se basa en una relación de asociación equitativa, de intercambio entre ciudades socias que comparten conocimientos y maneras de hacer con el objetivo de mejorar las capacidades públicas y privadas para hacer realidad los derechos humanos. El modelo se sustenta en la constatación de que, en el ámbito de las ciudades, muchas soluciones son extrapolables y que las ciudades funcionan como redes internacionales de conocimiento donde se comparten e intercambian maneras de dar respuesta a problemas y retos de desarrollo, paz y derechos humanos.

Modalidades de cooperación del Ayuntamiento de Barcelona

- **Cooperación bilateral directa.** Se entiende por cooperación para el desarrollo bilateral de iniciativa directa del Ayuntamiento toda actuación que asuma y ejecute directamente el Consistorio, sin la mediación de terceros. Esta modalidad se da, pues, cuando el Ayuntamiento acuerda actuaciones de cooperación al desarrollo y de acción humanitaria con las entidades y las instituciones de los países socios, así como actuaciones directas en el marco de la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz.
- **Cooperación bilateral concertada.** Se entiende por cooperación para el desarrollo bilateral del Ayuntamiento en concertación con otros agentes de la cooperación toda actuación del Ayuntamiento en que alguna o varias de las fases básicas del ciclo del programa o del proyecto (identificación, formulación, planificaciones estratégica y operativa, ejecución, seguimiento y evaluación de resultados y de impacto) se lleven a cabo de una manera concertada o con la mediación de otros actores de la cooperación para el desarrollo del norte.
- **Cooperación bilateral de iniciativa no gubernamental.** Se entiende por cooperación al desarrollo bilateral de iniciativa no gubernamental, o a iniciativa de otros actores, toda iniciativa de actuación que provenga de otros agentes de la cooperación catalana que no pertenezcan al Ayuntamiento y a los cuales se canalice por medio de estos agentes.
- **Cooperación multilateral.** Se entiende por cooperación al desarrollo multilateral toda participación y contribución del Ayuntamiento a las actuaciones de diversos organismos multilaterales especializados en la promoción del desarrollo humano sostenible y de un orden internacional más justo y solidario.

61

52. La modalidad de cooperación directa y la modalidad de cooperación concertada son las modalidades de referencia para desplegar la cooperación ciudad-ciudad. De forma complementaria, la modalidad a iniciativa de otros actores permite actuar de forma más eficaz en la consecución de prioridades como la educación para el desarrollo, la educación para los derechos humanos y la educación para la paz, el fortalecimiento de la sociedad civil de las ciudades socias o la promoción del tejido productivo local. Y en la misma lógica de la complementariedad, la modalidad de cooperación multilateral permite canalizar las iniciativas dirigidas a la promoción de un nuevo multilateralismo de manera más efectiva y aquellos esfuerzos orientados a la mejora en la provisión de bienes públicos globales.

53. La cooperación bilateral directa es la modalidad a partir de la cual se puede articular de forma más efectiva la relación de asociación entre ciudades socias. Esta modalidad es la que permite contribuir al fortalecimiento de capacidades institucionales vinculadas a la promoción de la buena gobernanza local. Es una modalidad que se instrumentaliza a partir de la cooperación técnica y la transferencia de *know how* y que recae, en buena medida, en la movilización de los activos del Gobierno municipal y su pericia sectorial. Una aplicación óptima de esta modalidad, consistente con el modelo de cooperación ciudad-ciudad, requiere: una aproximación estratégica

que busque la acción integral de los diferentes departamentos del Ayuntamiento; instrumentos jurídico-administrativos que permitan relaciones de asociación duraderas y flexibles; y no quedar desvinculada del resto de las modalidades de cooperación.

54. Las iniciativas de la sociedad civil barcelonesa en materia de cooperación al desarrollo cuentan con el apoyo y la promoción del Ayuntamiento de Barcelona mediante la modalidad bilateral de iniciativa no gubernamental. La instrumentalización de esta modalidad mediante convocatorias públicas tiene que garantizar la transparencia, la ecuanimidad y la predictibilidad. En este nuevo mandato, hará falta buscar las complementariedades de esta modalidad con la modalidad de cooperación directa y la concertada, y adaptar el instrumento de convocatoria para la incorporación de otros agentes de creciente relevancia en el ámbito de la cooperación al desarrollo como son las universidades y centros de investigación, las organizaciones sindicales y empresariales.

55. La cooperación al desarrollo del Ayuntamiento parte de un compromiso doble con la cooperación, institucional y cívico, que se expresa a través de las acciones que se impulsan directamente desde el Ayuntamiento y a través de las acciones impulsadas por la sociedad civil de la ciudad. La virtud del modelo radica en evitar que se produzca un divorcio entre estas dos dimensiones. La modalidad bilateral concertada se convierte en el puente de unión entre la cooperación de iniciativa gubernamental y la iniciativa de la sociedad civil, y se convierte en la modalidad más adecuada para promover un modelo de cooperación que busca movilizar el conjunto de agentes de la ciudad. La instrumentalización de esta modalidad debe permitir articular relaciones predictibles y de confianza entre diferentes partes –asociaciones a tres y cuatro bandas entre instituciones públicas y organizaciones de la sociedad civil de Barcelona y de las ciudades socias– lo que obliga a diseñar los instrumentos jurídico-administrativos ad hoc.

62

56. La modalidad de cooperación multilateral es complementaria en el resto de las modalidades y permite canalizar de forma más eficaz la contribución del Ayuntamiento de Barcelona al nuevo multilateralismo y a la provisión de bienes públicos globales. Con el fin de dar aplicación a esta modalidad, el Ayuntamiento debe dotarse de criterios de selectividad para escoger entre el amplio abanico de socios multilaterales y hacer contribuciones más efectivas en términos de desarrollo, de oportunidad de participación y de incidencia en los espacios de generación de la agenda internacional. Entre estos criterios se dará preferencia a los que entroncan con las especificidades de la cooperación municipalista del Ayuntamiento, como UN-HABITAT, PNUD-ART o la UE, los que incorporan la trayectoria de trabajo conjunto mantenida en los últimos años, como UNRWA, y los que tienen en consideración su presencia institucional en la ciudad, como la OMS o la UpM. En cualquier caso, la relación que se establecerá en esta modalidad no tiene su cimiento en las contribuciones económicas, que serán muy selectivas y acotadas, sino en las múltiples oportunidades de generar sinergias e incidencia política que ofrecen los organismos multilaterales sobre la agenda internacional de cooperación al desarrollo.

57. En la Cumbre de las Naciones Unidas de financiación para el desarrollo se abrió un proceso formal de estudio de nuevos mecanismos de financiación para el desarrollo que puedan ser adicionales y complementarios en la AOD. Habría que fortalecer a los diferentes agentes de la ciudad y también al mismo Ayuntamiento de Barcelona para que participaran del trabajo del grupo piloto de financiación innovadora para el desarrollo que lidera el estudio y la implementación de nuevos mecanismos de financiación para el desarrollo en coordinación con el Estado.

C. Instrumentos de planificación, seguimiento y evaluación

58. La gestión orientada a resultados de desarrollo requiere el despliegue de instrumentos de planificación que permitan el posterior seguimiento y evaluación. Asimismo, para desplegar un sistema de gestión de la política de calidad es necesario que los aprendizajes derivados de los ejercicios de evaluación se incorporen en el momento de la toma de decisiones. A su vez, los instrumentos de seguimiento de la política se convierten en las

principales fuentes de generación de información y conocimiento que deben permitir los ejercicios de evaluación. La calidad en la gestión de esta política exige, pues, disponer de los instrumentos apropiados de planificación, seguimiento y evaluación y garantizar que exista una retroalimentación entre ellos.

59. La política de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento debe dotarse de los instrumentos de planificación estratégica y operativa necesarios para desplegar un sistema de gestión para resultados de desarrollo. El Plan director 2013-2016 constituye el principal instrumento de planificación estratégica de esta política y fija la misión, los objetivos y los compromisos. El plan de trabajo anual, a su vez, es el instrumento de planificación operativa que concreta los compromisos cuatrienales del Plan director en las actuaciones y el presupuesto para llevarlas a término en un ejercicio determinado. El diseño y trámite del plan de trabajo anual, por lo tanto, debe ser coherente con lo que establece este Plan director y vincularse al procedimiento de elaboración del presupuesto municipal anual. De forma complementaria, el despliegue de las prioridades sectoriales y geográficas de este Plan exigirá dotarse de instrumentos de planificación intermedia –o documentos de orientación política, *policy papers*– que contribuyan a construir el puente entre la planificación estratégica y la planificación operativa, y que permitan hacer un seguimiento y una evaluación estratégica de la actuación del Ayuntamiento en clave geográfica, sectorial o por modalidad de cooperación.

60. La aplicación de los principios de rendición de cuentas mutua y de transparencia que guían esta política pública requiere instrumentos de seguimiento que permitan valorar el grado de consecución de los compromisos fijados por el Plan director y las actuaciones definidas en los planes de trabajo anual. Para hacerlo, el principal instrumento de seguimiento que desplegará el Ayuntamiento será la elaboración de una memoria anual que recoja todas las actuaciones de cooperación al desarrollo impulsadas, directa o indirectamente, por el Consistorio. De forma complementaria, la apuesta por la innovación que hace esta política pública debe tener una traducción en la aplicación en los instrumentos de seguimiento. La aplicación de las nuevas tecnologías de la información y la comunicación en los instrumentos de seguimiento debe permitir mejorar el ejercicio de transparencia de esta política con la ciudadanía y poner a disposición pública información actualizada relativa a la gestión de la AOD del Ayuntamiento. En clave internacional, el Ayuntamiento puede abanderar el papel de la cooperación descentralizada en la aplicación del principio de la rendición de cuentas mutua mediante la adhesión a iniciativas como el *International Aid Transparency Initiative*.

63

61. La evaluación es el principal ejercicio de rendición de cuentas y de aprendizaje de lo que dispone esta política pública. Los ejercicios de evaluación mejoran la eficacia y la calidad de la cooperación mediante una toma de decisiones más informada y racional, y permiten presentar los resultados de gestión y los resultados de desarrollo a la ciudadanía. La promoción de la evaluación y de la cultura de la evaluación se convierten en una pieza clave en una política de cooperación de calidad y de referencia internacional. En este sentido, el Ayuntamiento de Barcelona promoverá la evaluación y la cultura de la evaluación mediante: la realización de evaluaciones operativas de proyectos y programas con las entidades beneficiarias de las subvenciones y las llevadas a cabo directamente por el Ayuntamiento; la realización de evaluaciones estratégicas relativas a las prioridades geográficas, sectoriales y a las modalidades de cooperación; la realización de evaluaciones en relación con la incorporación de los objetivos transversales en las actuaciones de cooperación financiadas por el Ayuntamiento; y la realización de talleres y jornadas para poner en común los resultados de los ejercicios de evaluación.

D. Instrumentos de participación, coordinación y consulta

62. El modelo de cooperación del Ayuntamiento hace posible un funcionamiento dinámico, flexible y descentralizado que se nutre de la pericia y los recursos humanos de los diferentes departamentos e instancias del Ayuntamiento sin perder la orientación estratégica de esta política pública. Este modelo presenta algunas exigencias en términos de coordinación y coherencia y requiere habilitar espacios de coordinación ad hoc y ágiles que permitan mantener una estructura descentralizada pero coherente en el seno de la acción municipal. Estos espacios

pueden articularse para garantizar un enfoque estratégico, coordinado y coherente de la acción municipal en una ciudad socia, o en torno a un ámbito de actuación sectorial prioritario.

63. La aplicación del principio de coordinación y complementariedad que deriva de la ley catalana de cooperación al desarrollo y de la agenda de eficacia de cooperación al desarrollo exige redoblar los esfuerzos para coordinar la acción entre las diferentes administraciones públicas catalanas, ya sea directamente o coordinadamente en el marco del Fondo Catalán de Cooperación al Desarrollo. En este sentido, el Ayuntamiento garantizará una participación activa en los órganos de coordinación de los que forma parte y promoverá la creación de espacios de coordinación ad hoc en torno a prioridades de actuación geográfica y sectorial del conjunto de la cooperación catalana.

64. El Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo es el órgano de participación de la ciudadanía en el diseño, aplicación y seguimiento de esta política pública. Las reformas aplicadas en el Consejo han ampliado la composición, y por lo tanto la representatividad, pero no han conseguido garantizar un funcionamiento efectivo del órgano como instrumento de participación. El Ayuntamiento de Barcelona promoverá una evaluación sobre el funcionamiento del Consejo desde su creación con el objetivo de clarificar el mandato y mejorar su funcionamiento. Asimismo, se revitalizará la Comisión Permanente del Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo con la constitución de diferentes grupos de trabajo.

Capacidades y presupuesto

65. En los últimos años, el Ayuntamiento de Barcelona se ha dotado de un equipo técnico especializado en la cooperación al desarrollo, la paz y los derechos humanos y de apoyo a esta política pública. Ante el actual contexto de crisis económica y financiera, se seguirá optando por un modelo de organización de dimensiones reducidas pero que, para determinadas tareas y funciones, se buscará el apoyo de personas y consultoras externas que disponen de un amplio conocimiento y competencias concretas en relación con esta política (por ejemplo, en la evaluación de proyectos, en dictámenes, etcétera.).

66. Asimismo, se trabajará para dotar a la política pública de cooperación al desarrollo, la paz y los derechos humanos de una estructura institucional propia que permita la simplificación de procedimientos y que la dote de una mayor autonomía funcional y de gestión interna.

65

El objetivo del Ayuntamiento es incrementar los recursos dedicados a cooperación hasta alcanzar, en el año 2015, el 0,7% de los ingresos propios. Este compromiso debe entenderse dentro del contexto económico actual y las incertidumbres presupuestarias que puedan derivarse, incluso a medio plazo. En los planes anuales se consignará el presupuesto de cada ejercicio para dar respuesta a los compromisos asumidos y se presentará un marco de resultados que permita la predictibilidad de las acciones emprendidas por el Ayuntamiento.

Compromisos específicos del Ayuntamiento

En este último apartado se enumeran los objetivos, las actividades y las metas concretas en relación con los ámbitos estratégicos del Plan Director que se deberán alcanzar en el período desde 2013 hasta 2016. Los diferentes Planes anuales serán los encargados de prever el desarrollo e implementación de este marco de resultados. Este formato facilitará la tarea de seguimiento y evaluación de esta política pública y permitirá determinar, al final del periodo, cuál ha sido el grado de consecución de los compromisos adquiridos.

Objetivos transversales

- Incorporar cláusulas de respeto de los derechos humanos y de la sostenibilidad en los convenios vinculados a la cooperación directa y concertada.
- Incorporar criterios en los instrumentos de las convocatorias de subvenciones orientados a promover el enfoque de derechos y la equidad de género.
- Incorporar el marcador de igualdad de género del CAD en la valoración y el seguimiento de las actuaciones financiadas por el Ayuntamiento de Barcelona.

- Dar apoyo a instituciones públicas y organismos de la sociedad civil cuya función es la rendición de cuentas y el control democrático en las ciudades socias para garantizar el respeto de los derechos humanos.
- Dar apoyo y fortalecer los mecanismos de igualdad locales de las ciudades socias así como de las organizaciones de la sociedad civil que trabajan a favor de la equidad entre mujeres y hombres.

Objetivos estratégicos

- Destinar, como mínimo, el 65% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a actividades de cooperación al desarrollo.
- Destinar, como mínimo, el 25% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a actividades de educación para el desarrollo, educación para los derechos humanos y educación para la paz.
- Realizar, desde el Ayuntamiento de Barcelona, individualmente o de manera concertada con otros actores públicos y privados, una campaña anual o exposición de sensibilización y concienciación sobre la realidad de los países del sur.
- Destinar, como mínimo, el 2,5% de las subvenciones de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona a actividades de acción humanitaria y, en concreto, a iniciativas de estrategias de reducción del riesgo de desastres naturales y provocados por acciones humanas y a la reconstrucción, restauración, rehabilitación y regeneración de zonas, servicios y capacidades institucionales locales urbanas por catástrofes.
- Definir y aplicar criterios estratégicos de selectividad en la colaboración del Ayuntamiento de Barcelona con organismos multilaterales, más allá de la destinación de recursos y en coherencia con los objetivos de esta política pública.
- Dar apoyo a organizaciones, redes y foros de la sociedad civil para la reforma del sistema multilateral mediante la organización de jornadas u otras acciones de incidencia.
- Promover, en los pliegos de condiciones para la contratación de servicios y suministros del Ayuntamiento, la incorporación de los criterios de compra pública ética y de responsabilidad social corporativa.
- Dar apoyo a acciones humanitarias destinadas a la prevención de conflictos, a la reparación de las víctimas, la reconciliación y a acciones de mantenimiento de la paz.
- Destinar un local municipal para que organizaciones y entidades de cooperación internacional puedan de forma compartida disponer de espacios de trabajo y gestión ordinaria y para establecer su sede, si es el caso, facilitando que estas puedan reducir sus gastos ordinarios de funcionamiento y estructura.

Prioridades geográficas

- Destinar, como mínimo, el 25% de las contribuciones de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona a las ciudades prioritarias del Plan director y a aquellas otras ciudades que se identifiquen en cada uno de los planes de trabajo anual.
- Destinar, como mínimo, el 80% de las contribuciones de la cooperación al desarrollo a las áreas geográficas priorizadas por este Plan director, en línea con las prioridades marcadas por el Plan Director de Cooperación al Desarrollo de la Generalitat de Catalunya.

Modalidades e instrumentos de cooperación

- Destinar, como mínimo, el 25% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a la modalidad de cooperación bilateral directa.
- Destinar, como mínimo, el 20% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a la modalidad de cooperación bilateral concertada.
- Destinar el 50% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a la modalidad de cooperación bilateral de iniciativa no gubernamental.
- Destinar, como máximo, el 5% de las subvenciones de la Dirección de Servicios de Solidaridad y Cooperación Internacional del Ayuntamiento de Barcelona a la modalidad de cooperación multilateral.
- Explorar las posibilidades de dar apoyo a cinco proyectos de codesarrollo con otras ciudades del norte.

- Constituir un espacio de concertación en el marco de la Comisión Permanente del Consejo de Cooperación Internacional para el Desarrollo en torno al papel de la cooperación empresarial en las políticas públicas del Ayuntamiento.

Planificación, seguimiento y evaluación

- Dotarse de marcos de asociación con las ciudades socias del Ayuntamiento de Barcelona.
- Dotarse de una herramienta de seguimiento o memoria de la AOD del Ayuntamiento de Barcelona y de otros flujos oficiales que tienen un impacto en el desarrollo de los países y ciudades socios.
- Evaluar el impacto de todas las actuaciones de cooperación bilateral directa y de al menos ocho proyectos plurianuales de la convocatoria de ONG que se lleven a cabo en el marco del periodo 2013-2016.
- Realizar, como mínimo, ocho evaluaciones en profundidad de iniciativas de educación para el desarrollo, educación para los derechos humanos y educación para la paz.

Participación, coordinación y consulta

- Evaluar el funcionamiento del Consejo Municipal de Cooperación Internacional para el Desarrollo y hacer una propuesta de mejoras.
- Dotarse de una hoja de ruta o *policy paper* sobre coherencia de políticas del Ayuntamiento de Barcelona.
- Firmar un convenio de colaboración con la Agencia Catalana de Cooperación al Desarrollo y la Diputación de Barcelona en el ámbito de la política de cooperación al desarrollo.

Capacidades y presupuesto

- Contratar servicios especializados en el marco de la evaluación de la política pública de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona.
- Dotar a la política pública de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona de una estructura institucional y administrativa que permita la simplificación de procedimientos y que la dote de una mayor autonomía funcional y de gestión interna.
- Destinar, como mínimo, el 5% del presupuesto de cooperación del Ayuntamiento de Barcelona al fortalecimiento de capacidades de los actores de la cooperación catalana.
- Destinar el 0,7% de los ingresos propios a la política pública de cooperación al desarrollo del Ayuntamiento de Barcelona.